

HYVINVOINTIKERTOMUS

VUOSIRAPORTTI 2022

LAUKAAN KUNTA 16.11.2023

Sisällys

Sisällys

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittamat keskeisimmät laukaalaisten hyvinvointiin liittyvät havainnot	5
2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi.....	32
2.1 Kaikille mahdollisuus osallisuuteen	33
2.2 Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut	37
2.3 Hyvät arkiympäristöt.....	41
2.4 Päätöksenteolla vaikuttavuutta	43
3 Keskeiset johtopäätökset ja evästykset vuodelta 2022	43
4 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat sekä hankkeet, joissa oltu mukana vuonna 2022	44
5 Vuosiraportin 2022 laatijat	46
6 Vuosiraportin 2022 hyväksyminen	46
Liite 1 Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö.....	51
Liite 2 HYTE-kerroin.....	54

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA 2022

JOHDANTO

Kuntalain (1§) mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tehtävä. Kunnan tarjoamilla mahdollisuuksilla on keskeinen vaikutus kuntalaisten hyvinvointiin, mikä puolestaan on tiiviisti kytköksissä elinvoimaan. Terveystieteiden edistämislain (12§) mukaan kunnan tulee seurata asukkaistensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Vuoden 2021 aikana voimaan tulleet Laki hyvinvointialueista ja Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä tarkentavat hyvinvointityön toteutumista sekä siihen liittyvää kunnan ja 1.1.2023 käynnistyneen hyvinvointialueen työnjakoa.

Vuoden 2022 hyvinvointiraportissa kuntalaisten hyvinvointia tarkastellaan sekä koko väestön osalta että ikäryhmittäin. Vertailukuntina ovat aiempaan tapaan Äänekoski, Lapua, Muurame, Siilinjärvi ja Jyväskylä, vertailualueina Keski-Suomi ja koko maa. Vuoden 2022 vuosiraportissa kuvataan kuntalaisten hyvinvointia tuoreimpien indikaattoritietojen (vertailuajaksi määriteltä pääsääntöisesti 2020-2022) mukaan ja vuoden 2022 aikana kunnan toimintayksiköiden toteuttamia hyvinvointisuunnitelmaan pohjautuvia kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä toimenpiteitä. Vuosiraportissa on vertailtavuuden vuoksi tarkasteltu vastaavia indikaattoreita kuin vuoden 2021 raportissa siltä osin, kuin kyseisistä indikaattoreista on saatavissa käytettävissä olevaa tietoa.

Hyvinvointityötä ohjaa poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä, jossa on eri palvelualueiden edustajien lisäksi mukana myös luottamushenkilöitä. Hyvinvointityöryhmän jäsenet vuonna 2022 ovat olleet:

- Mirja Ahoniemi perusturvajohtaja
- Hely Harju hallinto- ja talouspäällikkö
- Eva Hilkamo perusopetuksen suunnittelija
- Anu Kaasalainen palvelupäällikkö, lasten- ja nuorten hyvinvointi- ja perhekeskus
- Maria Kankkio varhaiskasvatuksen johtaja
- Ritva Mattila ruokapalvelupäällikkö
- vs. sosiaalityön johtaja Tessa Tuukkanen / sosiaalityöntekijä Mari Pelkonen
- Salla Turpeinen vapaa-aikajohtaja / vs vapaa-aikajohtaja Satu Rautiainen
- Tanja Halinen osastonhoitaja, Seututerveyskeskus, terveysneuvonta
- Heli Lerkkanen valvontakoordinaattori, hyvinvointityöryhmän sihteeri

luottamushenkilöt:

- Tuukka Asikkala (varalla Nousia Sorvari) nuorisovaltuusto / Mira Huuskonen (varalla Iida Ahonen)

Hyvinvointikertomus

- Anna-Mari Pylkäs kunnanhallitus
- Harri Hokkanen perusturvalautakunta
- Jonna Ortju sivistyslautakunta
- Marika Peltonen tekninen lautakunta

Hyvinvointialueuudistukseen liittyen vastuu lakisääteisen hyvinvointityön / hyvinvointikertomusasiakirjojen laatimisesta siirtyi perustuvapalveluista sivistyspalveluille 1.1.2023 alkaen, mikä on vaikuttanut myös hyvinvointityöryhmän kokoonpanoon.

Hyvinvointityöryhmän kokouksiin vuonna 2022 asiantuntijana osallistui mahdollisuuksien mukaan myös Keski-Suomen sairaanhoitopiirin hyvinvointikoordinaattori Nina Peränen.

Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen työväline ja poliittisen päätöksenteon tuki, mikä toimii yhtenä kunnan strategiatyön sekä toiminnan ja talouden suunnittelun perustana. Hyvinvointityö koskee kaikkia kunnan toimijoita, luottamushenkilöitä, kuntalaisia sekä paikallisia ja alueellisia yhteistyökumppaneita. Hyvinvointityö toteutuu parhaiten yhteistyössä. Käytännön hyvinvointityötä tukemaan hyvinvointityöryhmällä on vuonna 2022 ollut ikäryhmäkohtaiset asiantuntijatyöryhmät, joissa on hyödynnetty myös järjestötoimijoilta saatua tietoa.

HYTE-kerroin

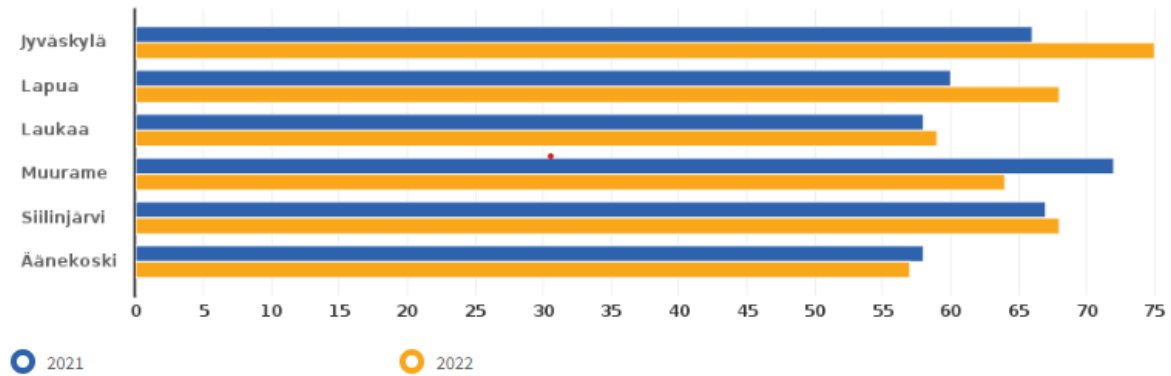
Kuntien valtiosuuksiin tuli vuoden 2023 alusta alkaen uusi laskentatekijä: hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kerroin. Sen tavoitteena on kannustaa kuntia aktiivisesti kehittämään hyvinvointia ja terveyttä; kuntien valtiosuuden suuruus määräytyy kunnan tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Myös hyvinvointialueilla on vastaava rahoituskriteeri.

Hyvinvointikertomuksen vuoden 2022 vuosiraportin liitteenä (liite 1) on taulukoina vähimmäistietosisällön mukaiset indikaattoritiedot Laukaasta. Tulosten vertailuvuosina ovat vuodet 2021 ja 2022. Tuloksissa kuvataan hyvinvoinnin tila, tehdyt toimet kunnassa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa. HYTE-kerrointa kuvaavat tilastot on esitetty liitteessä 2. HYTE-kertoimeen vaikuttavat sekä toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit että tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit.

Laukaan HYTE-kerroin (asteikko 0-100) vuonna 2022 oli 59, kun se vuonna 2021 oli 58.

HYTE-kerroin, 0 - 100

info ind. 5340 Sukupuoli: Yhteensä

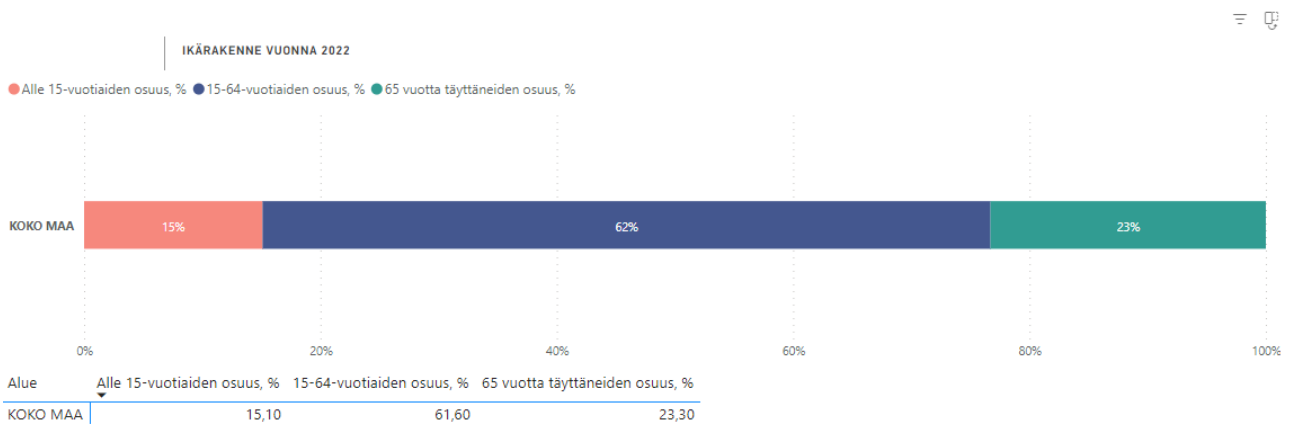

Taulukko. HYTE-kerroin vuosina 2021 ja 2022, Laukaa ja vertailukunnat. Lähde: THL Sotkanet.fi

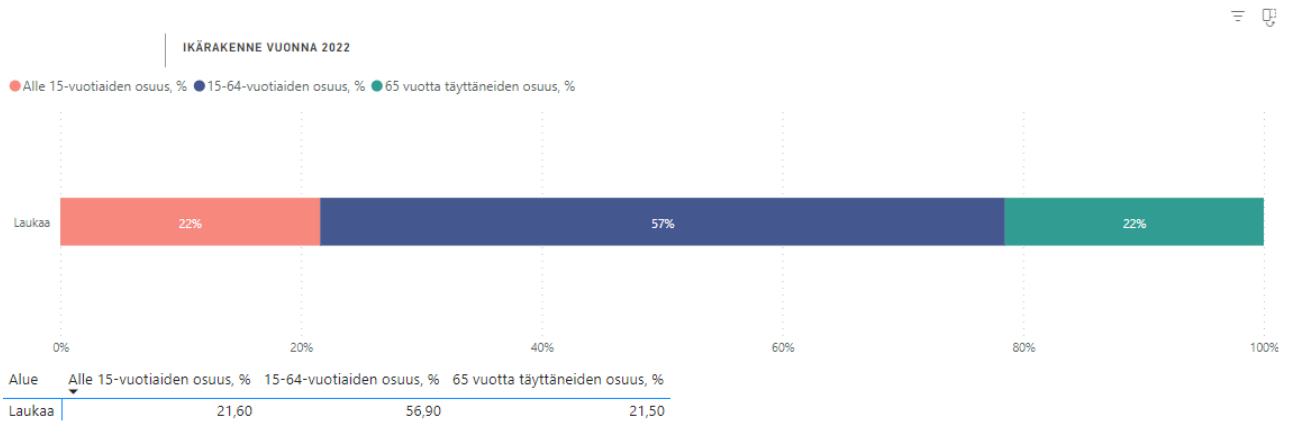
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittamat keskeisimmät laukaalaisten hyvinvointiin liittyvät havainnot

Laukaan väestömäärä Tilastokeskuksen mukaan 31.12.2022 on ollut 18 775, laskua edelliseen vuoteen on 13 asukasta. Asukasmäärä laski jo viidettä vuotta peräkkäin.

Merkittävä väestörakenteen muutos sekä Suomessa että laajemmin Euroopassa liittyy ikääntyneiden määrän lisääntymiseen. Koko maan ja Laukaan ikärakennetta vertailtaessa havaitaan, että vuonna 2022 Laukaassa alle 15-vuotiaiden lasten ja nuorten osuus on suhteellisesti suurempi kuin koko maassa keskimäärin ja vastaavasti yli 15-vuotiaiden osuus pienempi.

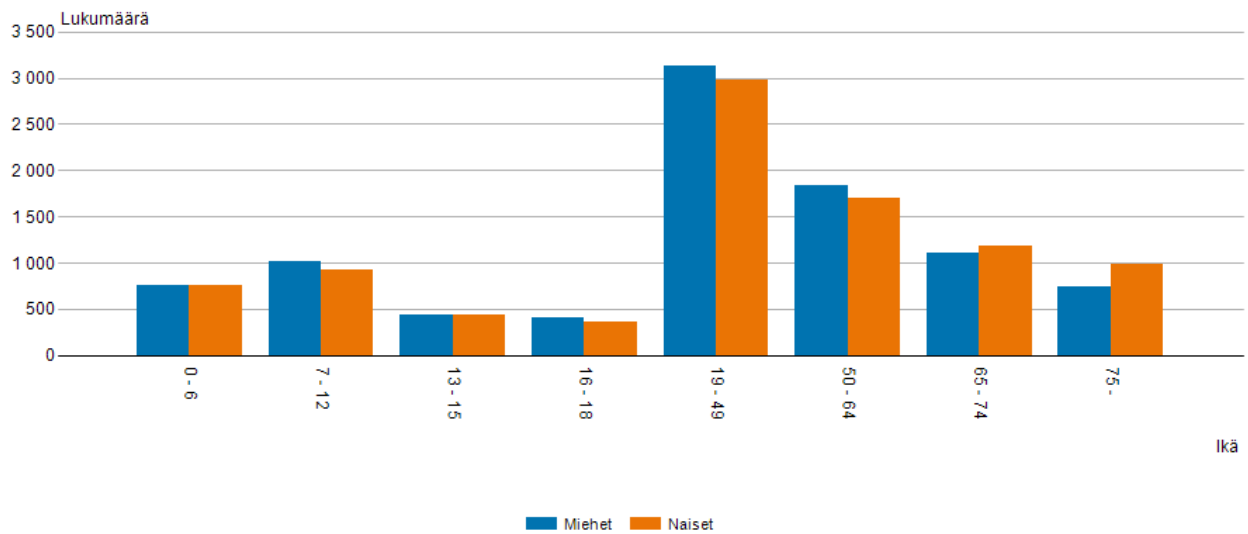

Hyvinvointikertomus

Kuvio. Ikärakenne koko maassa ja Laukaassa vuonna 2022. Lähde: Keski-Suomi ennakoi. Tilasto- ja ennakointitietoa Keski-Suomesta

Väestö 31.12. muuttujina Sukupuoli ja Ikä. Laukaa, Väestö 31.12., 2022.

Kuvio. Väestörakenne Laukaassa 31.12.2022 sukupuolen ja iän mukaan. Lähde: Tilastokeskus

TALOUS JA ELINVOIMA

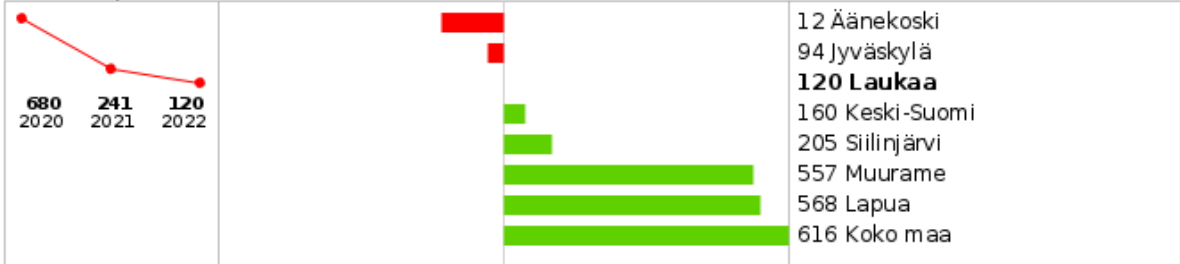
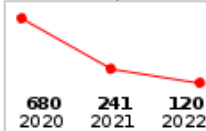
Talous

Tulot

Vuosikate, euroa / asukas

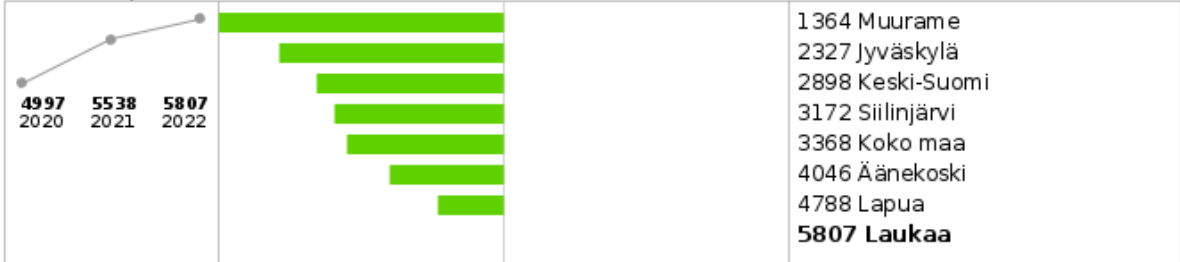
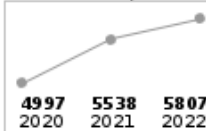
2021 - 2022

Lainakanta, euroa / asukas

2021 - 2022

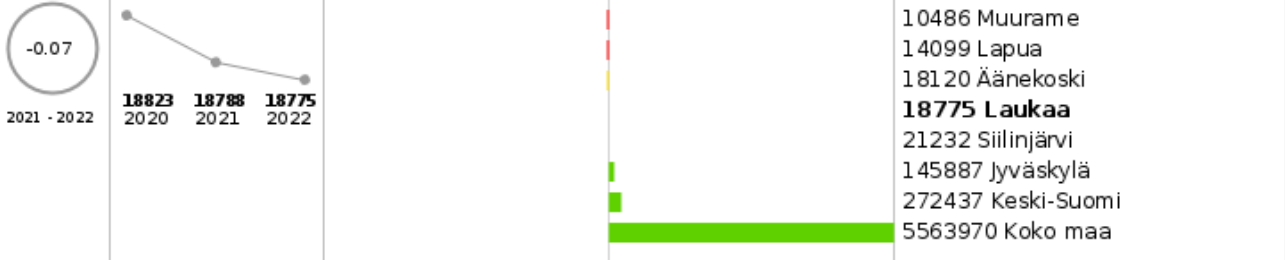

Hyvinvointikertomus

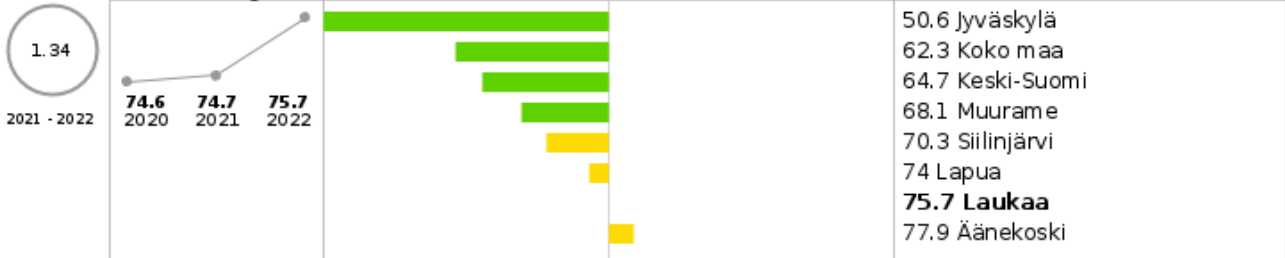
Elinvoima

Väestö

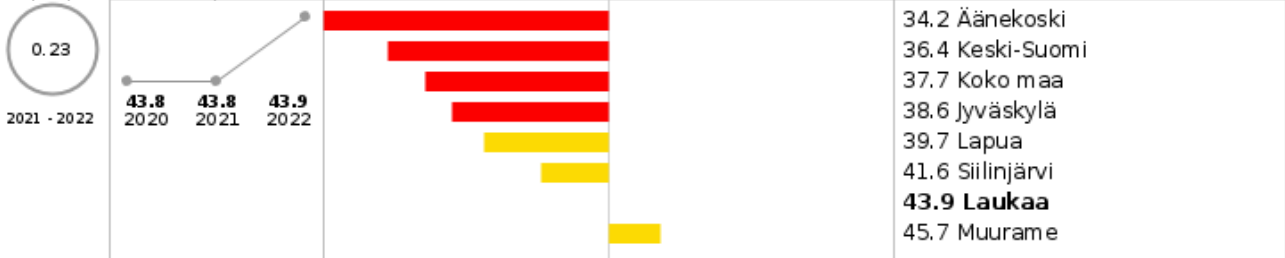
Väestö 31.12.

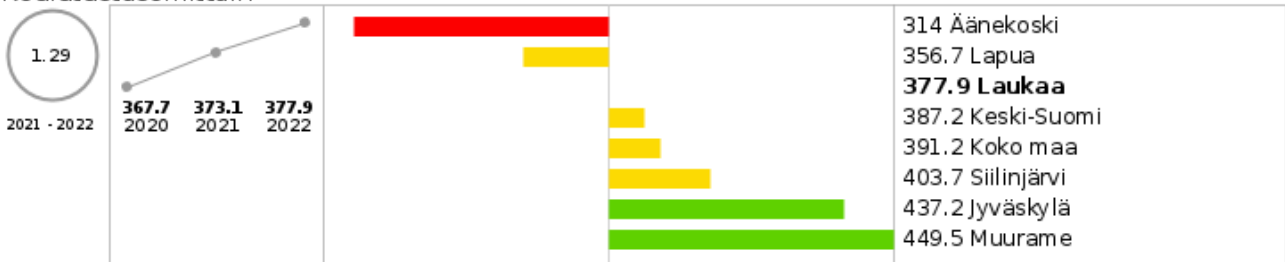
Huoltosuhte, demografinen

Lapsiperheet, % perheistä

Koulutustasomittain

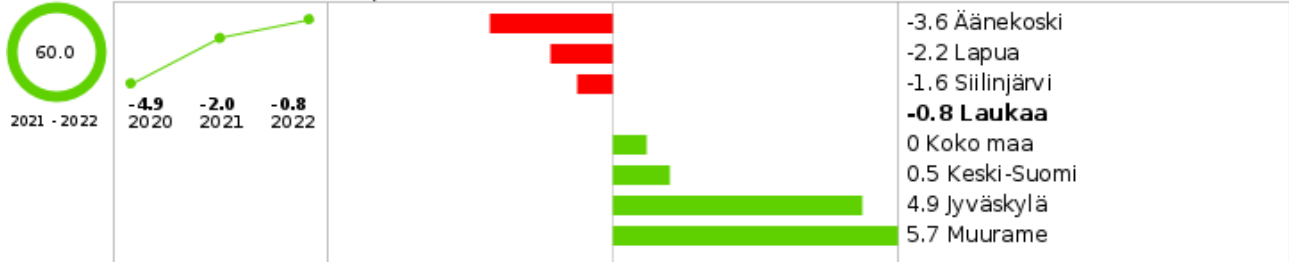

0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

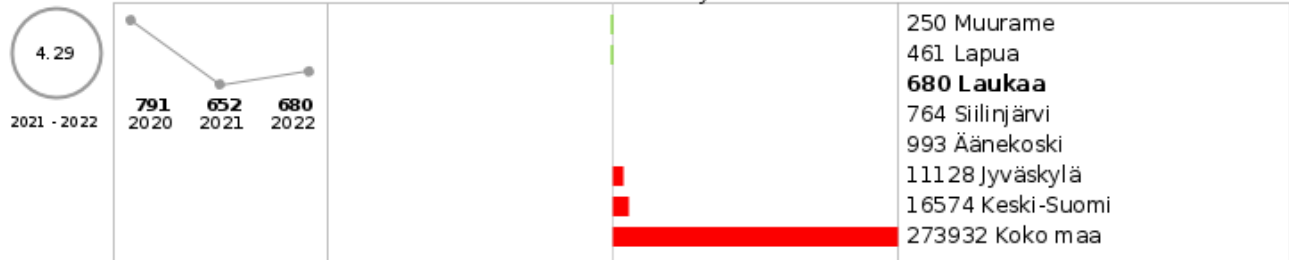
Hyvinvointikertomus

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

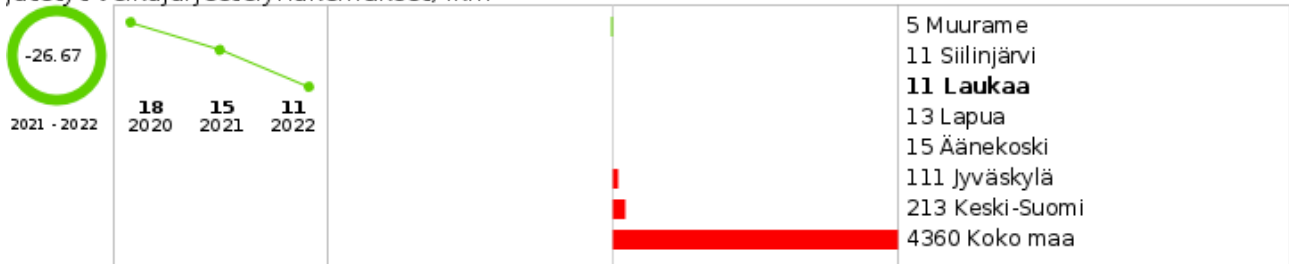

Elinvoima

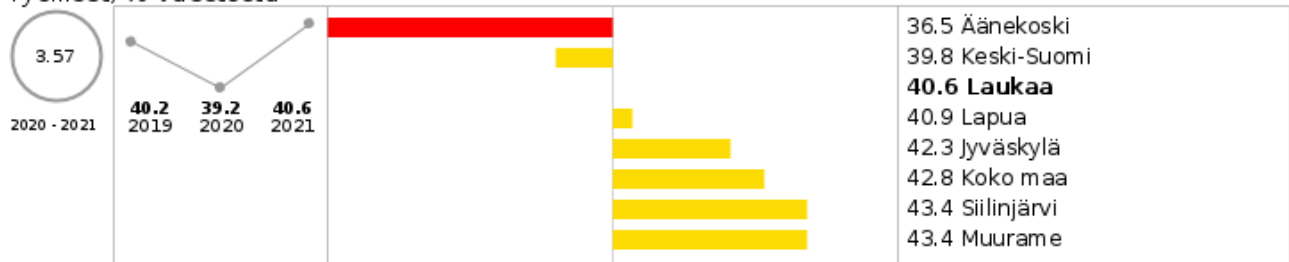
Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana yhteensä

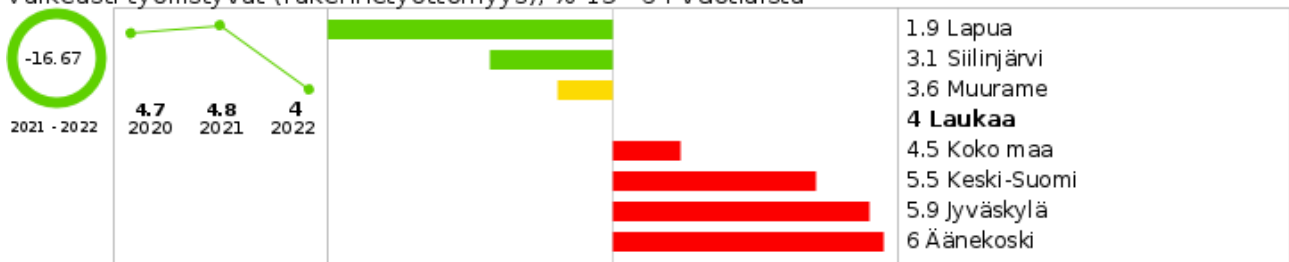
Jätetyt velkajärjestelyhakemukset, lkm

Työlliset, % väestöstä

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

TALOUS JA ELINVOIMA – Yhteenveto

Vuosi 2022 oli mullistusten vuosi niin Laukaassa kuin maailmalla. Koronapandemian tasoituttua Euroopan ja maailman tilannetta ovat horjuttaneet Ukrainan sota, energiakriisi, inflaatio ja muu talouden epävarmuus. Kaikki edellä mainitut aiheet ovat näkyneet myös paikallistasolla Laukaassa. Laukaaseen esimerkiksi saapui Ukrainasta sotaa paenneita ihmisiä ja elokuun alussa kuntaan perustettiin vastaanottokeskus.

Vuosi 2022 oli myös viimeinen vuosi ennen hyvinvointialueuudistusta, jonka valmistelutyö kiihtyi kohti vuoden loppua. Uudistuksella oli merkittäviä talousvaikutuksia ja sosiaali- ja terveyspalvelujen menojen kasvu ylitti kaikki arviot. Tilanne on tuonut esiin tarpeet kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi. Laukaan kuntakin teki 4,6 miljoonaa euroa alijäämäisen tuloksen. Samalla kunnan taseeseen kertyi 2,7 miljoonaa euroa alijäämiä, jotka on katettava 2027 loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa mittavaa tasapainottamisen tarvetta tuleville vuosille.

Laukaassa verotulojen ja valtionosuuksien eli verorahoituksen määrä asukasta kohden on pitkään ollut maan ja saman kokoluokan kuntien keskiarvoa matalampi. Vuonna 2022 Laukaan kunnassa verotulot kehittyivät myönteisesti, mutta hieman valtakunnallista keskiarvoa heikommin. Verotulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 4,2 prosenttia. Valtionosuuksia Laukaan kunta sai 47,6 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien määrä nousi 11,6 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna, mitä selittää ennen kaikkea Laukaan saama 1,0 miljoonan euron harkinnanvarainen valtionosuus. Kokonaisuutena kunnan verorahoitus kasvoi 8,1 miljoonaa euroa eli 6,9 prosenttia edelliseen vuoteen nähden.

Laukaan kunnan taloutta on sopeutettu voimakkaasti viime vuosina. Sopeutukset ovat kohdistuneet kaikille tehtäväalueille ja vaatineet myös heikennyksiä palvelutasossa. Sopeutuksista ja taloushaasteista huolimatta kunta on pystynyt takaamaan hyvät peruspalvelut ja laajan palveluverkon kuntalaisille. Taloudellisen toimintaympäristön haasteet kuitenkin väijäämättä vaikuttavat kuntalaisten hyvinvointia tukevien palveluiden määrään ja tasoon heikentävästi.

Vuodesta 2012 alkaen Laukaan kunta on investoinut palvelukiinteistöihin merkittävästi. Yli 100 miljoonan euron investoinnit ovat kasvattaneet velkamäärää ja poistoja. Vastavuoroisesti kunnan kiinteistöjen korjausvelka on pieni ja tulevien vuosien investointitarpeet keskimääräistä pienemmät. Lisäksi kunnan palvelujen käytössä on nyt laadukkaat ja sopivat tilat. Kunnan asukaskohtainen velkamäärä on kasvanut selvästi kuntien keskimääräistä velkamäärää suuremmaksi.

Väestökehityksellä on merkittävä rooli kuntatalouden kehityksessä sekä tulojen että menojen osalta. Väestökehitys kuvastaa myös kunnan elinvoimaisuutta. Laukaan pitkä väestökasvun jakso näyttää olevan ohi ja vuodesta 2018 alkaen asukasmäärä on vähentynyt. Asukasmäärän lisäksi väestörakenne vaikuttaa merkittävästi kunnan talouteen. Laukaassa väestöllinen huoltosuhde on verrattain korkea eli pelkistettynä veroja maksavia asukkaita on verrattain vähän verrattuna asukaisiin, joille heidän maksamillaan veroilla tuotetaan palveluja. Tämä asettaa haasteen tuottaa palveluita keskimääräistä taloudellisemmin.

Väestörakenne Laukaassa on kuitenkin terve, sillä lasten ja nuorten osuus väestöstä on keskimääräistä korkeampi. Väestöennusteen mukaan Laukaassa on vielä 2030-luvullakin huomattavasti

keskimääräistä enemmän lapsia ja nuoria. Ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa kuitenkin ripeästi ja Laukaassa tapahtuu 2020-luvun aikana suhteellisesti merkittäviä muutoksia ikääntyneiden määrässä verrattuna useisiin muihin varsinkin maaseutumaisiin kuntiin. Toisaalta hyvinvointialueuudistuksen toteuduttua väestön ikääntyvällä osalla ei ole enää yhtä suoria vaikutuksia kunnan toimintaan ja talouteen kuin aikaisemmin.

Hyvinvointikertomuksen elinvoimaindikaattorien valossa Laukaan tilanne näyttää verrattain hyvältä. Laukaa ei erotu negatiiviseksi ääripääksi millään mittarilla. Maakunnan sisäisessä vertailussa työllisyyden osalta Laukaan tilanne on hyvä, mutta maakuntien välisessä vertailussa työllisyystilanteessa olisi parannettavaa. Kuntalaisten tuloja, tuloeroja ja perhekokoja kuvaavat mittarit osoittavat ensinnäkin, että Laukaassa asuu paljon perheitä, vähän pienituloisia ja että tuloerot ovat pieniä. Tilanteen voidaan näiden mittarien valossa sanoa olevan verrattain vakaa. Asukastutkimusten mukaan laukaalaiset ovat huomattavan tyytyväisiä elämäänsä ja Laukaaseen asuinkuntana. Havainto tukee indikaattorien antamaa kuvaa.

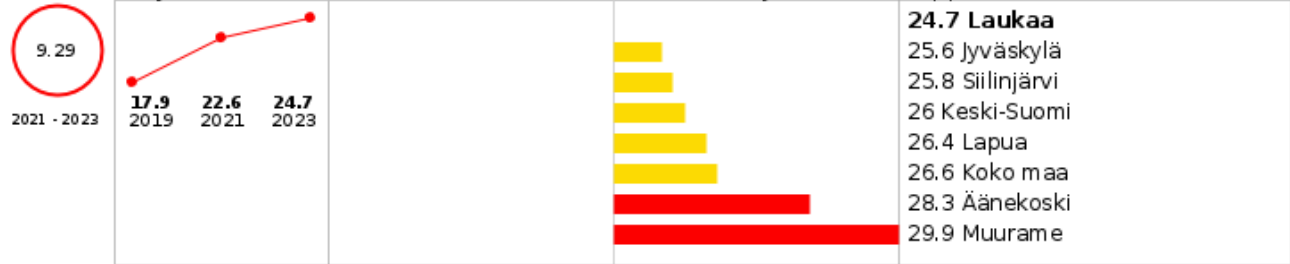
Laukaan elinkeinorakenne on palvelupainotteinen, mutta samaan aikaan hajanainen. Hajanainen ja monipuolinen elinkeino- ja työpaikkarakenne luo vakautta työllisyyden ja elinkeinotoiminnan näkökulmasta, kun yksittäiset toimijat eivät pysty aiheuttamaan merkittäviä muutoksia kokonaisuuden näkökulmasta. Laukaan työpaikkaomavaraisuus on kuitenkin matala ja kunta on tavoitellut yritys- ja työpaikkarakentamisen lisäystä panostamalla uusiin yritysalueisiin.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

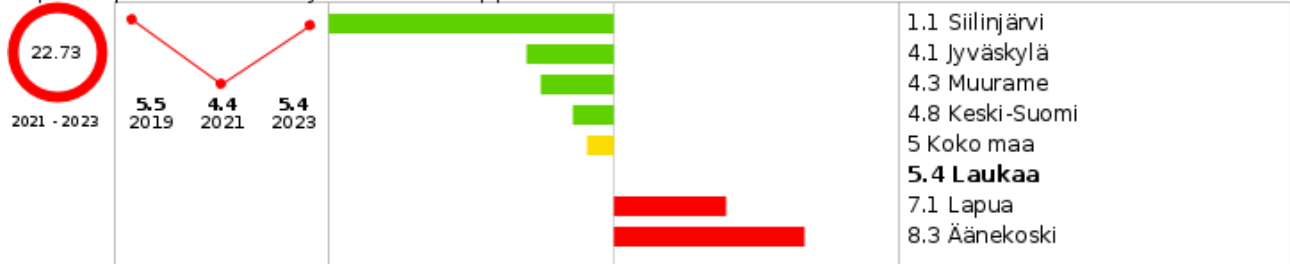
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

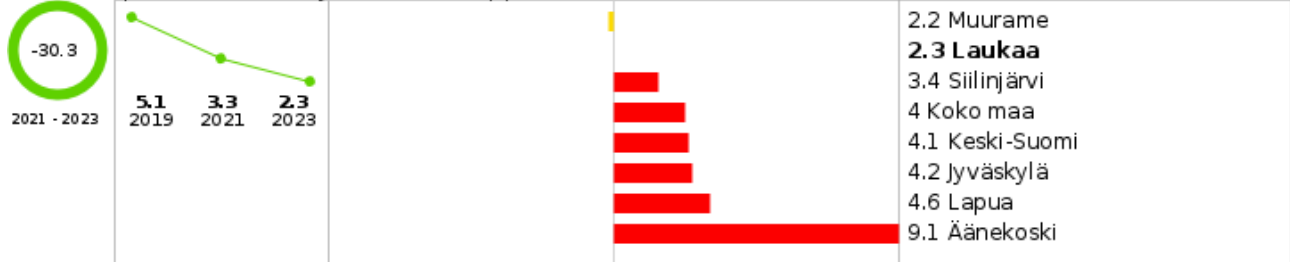
Kokee terveydentilansa keskinortaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

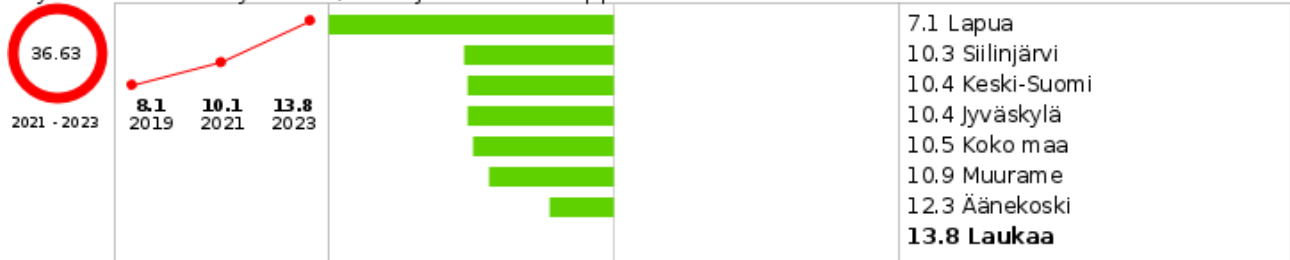
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

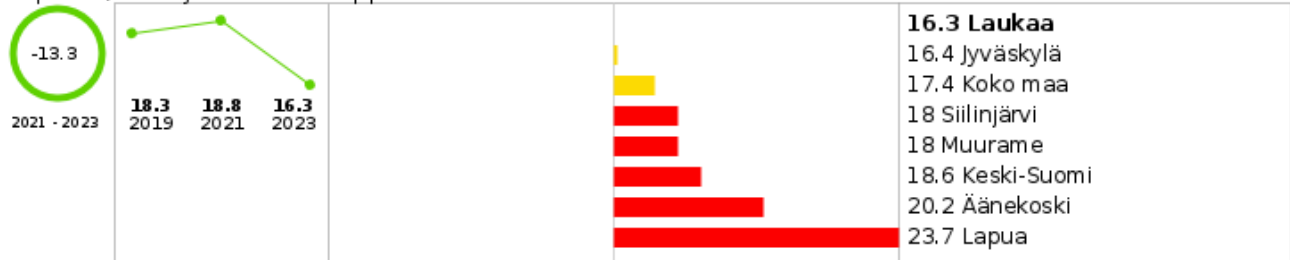
Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Käyttää alkoholia viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

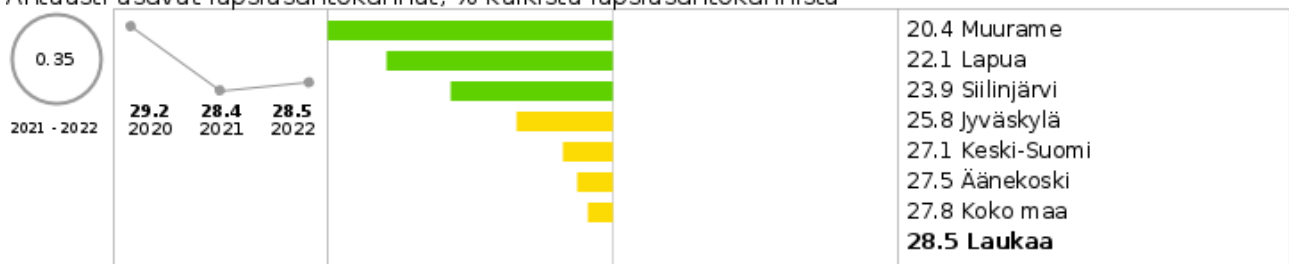
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Kunnan palvelut Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

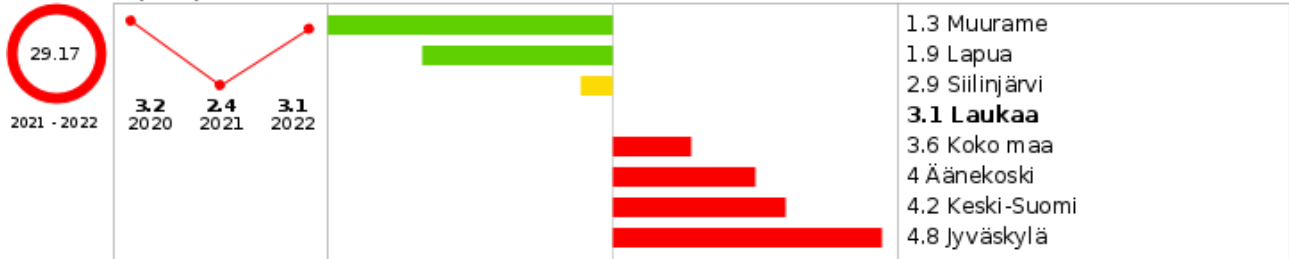
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Vapaa-aika

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Talous

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa mitataan mm. kahden vuoden välein toteutettavalla Kouluterveyskyselyllä. Koska vuotta 2022 koskeva hyvinvointikertomuksen **vuosiraportti työstettiin poikkeuksellisesti vasta loppuvuodesta 2023**, on sähköisen hyvinvointikertomustyökalun indikaattoreissa jo nähtävissä keväällä 2023 tehdyn Kouluterveyskyselyn Laukaan tuloksia. Edellinen Kouluterveyskysely on tehty vuonna 2021. Koska kevään 2023 Kouluterveyskyselyssä on kartoitettu nuorilta *osin koko lukuvuotta koskevia tietoja* ja siten jo syyslukuvuotta 2022, on nämä indikaattorit päätetty jättää näkyviin jo tähän vuoden 2022 raporttiin.

Laukaalaisten 8. ja 9. luokan oppilaiden kokemus omasta *terveydentilastaan* on heikentynyt. Vuonna 2021 22,6 % vastaajista koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, ja vuonna 2023 vastaava osuus oli 24,7 %. Suunta on ollut heikkenevä jo vuodesta 2019 alkaen.

Vuonna 2021 10,1 % vastanneista on ilmoittanut, ettei omista yhtään läheistä *ystävää*. Vuonna 2023 vastanneista vastaava osuus on kasvanut 13,8 %:iin.

Viikoittain *alkoholia* käyttävien osuus 8. ja 9. luokan oppilaista on kääntynyt laskusuuntaan ollen nyt 1,6 % vastaajista, vuonna 2021 lukema oli 2,9 %.

Nikotiinituotteiden kohdalla päivittäin tupakoivien osuus taas on kääntynyt nousuun ollen nyt 5,4 % vastaajista, kun vuonna 2021 lukema oli 4,4 %. Sen sijaan nuuskaa käyttävien osuus on Laukaassa jatkaa laskusuuntaa. Nuuskaa päivittäin käyttävien osuus vastaajista on vuoden 2023 kyselyn mukaan 2,3 %, kun se vuonna 2021 oli 3,3 %.

Positiivinen kehityssuunta 8. ja 9. luokan oppilaiden koululounaan syömisessä on kääntynyt huomponaan. Nyt laukaalaisista 8. ja 9. luokan vastaajista 35,6 % on ilmoittanut, ettei syö *koululounasta* päivittäin, kun vastaava luku vuonna 2021 oli 27,5 %.

Vuonna 2023 vastaajista oli *ylipainoisia* 16,3 %, kun vuonna 2021 luku oli 18,8 %. Ylipainon osalta on siis tapahtunut muutosta parempaan.

Huolestuttavaa suuntaa osoittaa kuitenkin syksyn 2022 MOVE!-mittausten tulokset, joissa tarkasteluryhmänä ovat olleet 5. ja 8.-luokkalaiset koululaiset. Laukaassa tehtyjen mittausten mukaan

kasvussa on niiden 5.- ja 8.-luokkalaisten oppilaiden määrä, joilla on *heikko fyysinen toimintakyky*. Vuonna 2021 5.-luokkalaisten näiden oppilaiden prosentuaalinen osuus on vuonna 2021 ollut 37,4 % ja vuonna 2022 39,4 %. 8.-luokkalaisten näiden oppilaiden prosentuaalinen osuus on vuonna 2021 ollut 32,7 % ja vuonna 2022 jopa jo 39,7 %.

Myös 8.-9.-luokkalaisten kokema koulukiusaaminen herättää huolta. Vastaaajista nyt 4,8 % ilmoittaa joutuneensa koulukiusaamisen kohteeksi vähintään kerran viikossa. Vuoden 2021 Kouluterveyskyselyssä vastaava prosenttiosuus oli 3,9 % vastaajista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaiden määrä on THL:n vuoden 2022 tilaston mukaan laskenut hienoisesti vuodesta 2020 asti. Vuonna 2022 määrä oli 1,0 % vastaavan ikäisestä väestöstä, kun se vuonna 2021 oli 1,1 % ja vuonna 2020 1,3 %.

Laukaassa *ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien* määrä kaikista lapsiasuntokunnista on Tilastokeskuksen mukaan säilynyt lähes ennallaan: vuonna 2021 määrä on ollut 28,4 % ja vuonna 2022 28,5 %. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huoneluukuun. Tulokset kertovat siitä, että Laukaan kunnan alueella asuu paljon suurperheitä.

Varhaiskasvatuksen Kuntarekisteri - Efficca -tilastojärjestelmän 31.12. tietojen perusteella Laukaassa oli vuonna 2022 varhaiskasvatuksessa lapsia kaikkiaan 1027, mikä on prosentuaalisesti 67,6 % 0-6-vuotiaista laukaalaisista lapsista. Vuonna 2021 vastaava lapsimäärä oli 1088, mikä on ollut 67,4 % 0-6-vuotiaista. Luvut eivät sisällä varhaiskasvatuksen kerhotoimintaan eikä pelkkään esiopetukseen osallistuvien lasten määrää.

Laukaan kunnan varhaiskasvatuksen esiopetukseen vuonna 2022 osallistui 208 lasta ja vuonna 2021 244 lasta. 2-5-vuotiaiden kerhotoimintaan (palvelurahalla järjestetty) osallistui vuonna 2022 60 lasta ja vuonna 2021 71 lasta.

Perusterveydenhuollon *lastenneuvolan* käynnit ovat vuoden 2022 tilastojen mukaan jatkaneet edelleen laskua. Vuonna 2022 lastenneuvolan fyysisten sekä etäkäyntien osuus tuhatta 0 - 7-vuotiaista kohti oli 3355 käyntiä, kun käynntejä vuonna 2021 oli 3402.

Lastensuojelun avohuollon 0-17-vuotiaiden asiakkaiden määrä on vuonna 2022 kääntynyt nousuun vuoteen 2021 verrattuna. Luku oli vuonna 2022 3,2 % vastaavan ikäisestä väestöstä, kun se vuonna 2021 oli 2,4 %. Määrä on kuitenkin edelleen koko maan ja Keski-Suomen keskitasoa alhaisempi. Laukaalaisten *lasten- ja nuortenpsykiatrian* avohoitokäyntien käyntimäärät ovat THL:n erikoissairaanhoidon tilastojen mukaan kääntyneet laskuun. Luku ei kerro niinkään palvelutarpeen vähenemisestä, vaan pikemminkin erikoissairaanhoidon resursseista ja perustasolla tehtävän mielen-terveystyön vahvistumisesta. Vuonna 2022 erikoissairaanhoidon lastenpsykiatrian avohoitokäyntiä/1000 0-12-vuotiaista kohti oli Laukaassa 197,1, kun vuonna 2021 on tilastoitu 249,9. Vastaavat luvut nuorisopsykiatrian avohoitokäyntien osalta per 1000 13-17-vuotiaista kohden ovat olleet 825,7 (v. 2022) ja 995,7 (v. 2021).

Nuorten 8. ja 9. luokan oppilaiden *taide- ja kulttuuriharrastamisen* osuus on tuoreen Kouluterveyskyselyn laskussa laskuun vuoden 2021 tuloksiin verrattuna. Suunta on laskeva myös 4.-5.-luokkalaisten osalta.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien lapsiperheiden määrä on Laukaassa ollut vuonna 2021 1,3 % lapsiperheistä. Luku on säilynyt samana myös vuoden 2022 tilastoissa.

NUORET JA NUORET AIKUISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

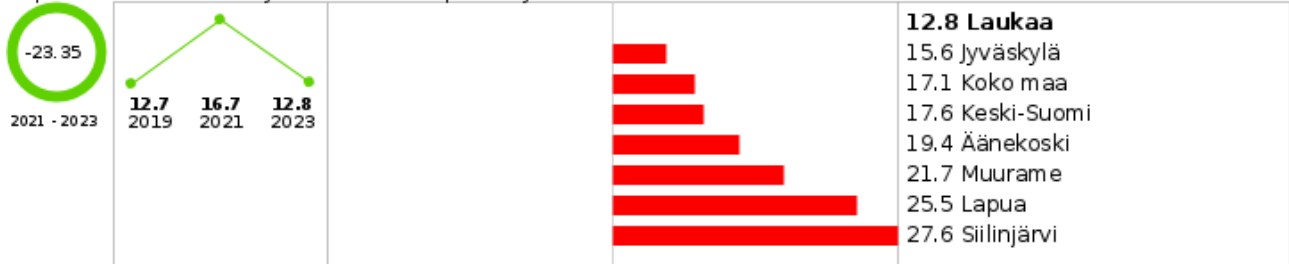
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

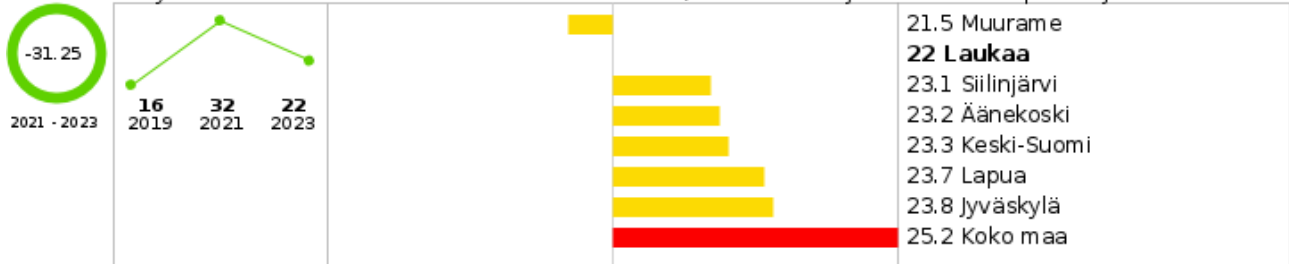
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

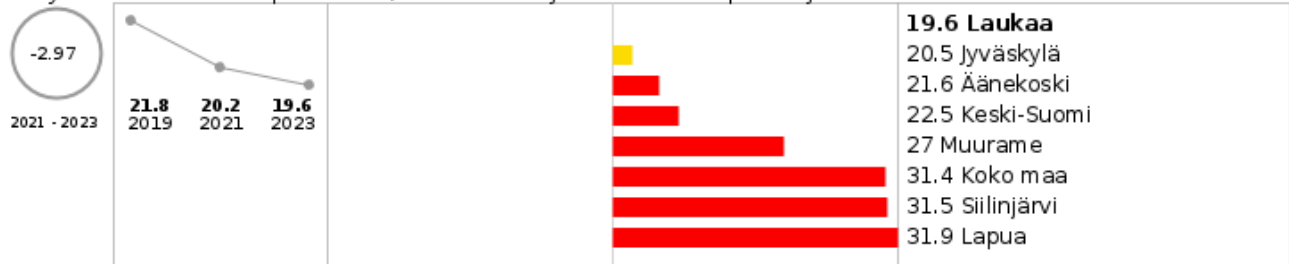
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

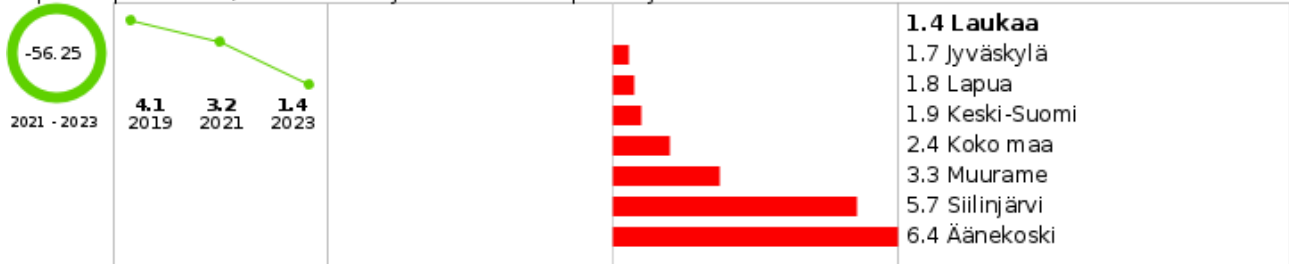
Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

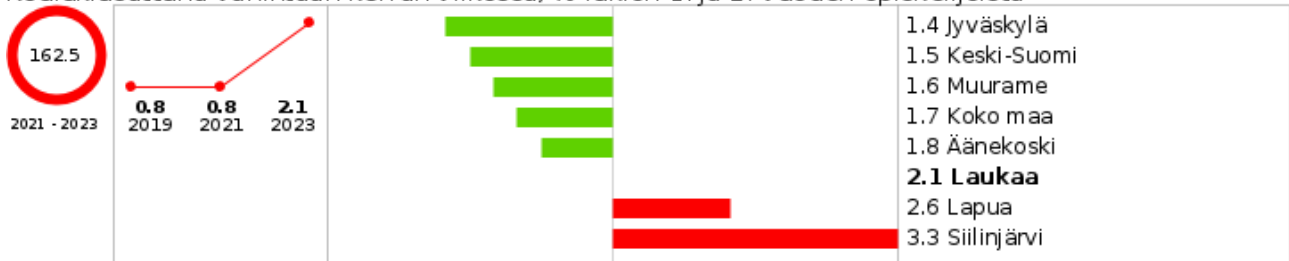

Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Vapaa-aika

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

NUORET JA NUORET AIKUISET – Yhteenveto

Laukaalaisten lukioikäisten Kouluterveyskyselyn tulokset ovat monelta osin mukavaa luettavaa. Laukaan lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista on 7 % vastanneista ilmoittanut vuoden 2023 Kouluterveyskyselyssä, ettei omista yhtään läheistä *ystävää*. Tulos on positiivisempi kuin vuonna 2021, jolloin vastaava osuus oli 8,5 %.

Positiivista suuntaa viestii myös se, että oman *terveydentilansa* kokee keskinertaiseksi tai huonoksi nyt 22 % vastanneista. Vuonna 2021 osuus on ollut 32 % vastaajista.

Myös *ylipainoisten* lukiolaisten määrä on laskenut vuoteen 2021 nähden: ylipainoisten osuus vastaajista on vuoden 2023 kyselyssä ollut 12,8 %, kun osuus vuonna 2021 oli 16,7 %. Laukaan tulos on verrokkikuntiin sekä koko maan ja Keski-Suomen keskiarvoon nähden paras.

Suunta *koululounaan* syömisen osalta on säilynyt entisenkaltaisena, suunta positiivisena: nyt koululounaan ilmoitti jättävänsä syömättä 19,6 % vastaajista, kun vuonna 2021 osuus oli 20,2 %.

Laukaalaisten lukiolaisten *nikotiinituotteiden* käyttö osoittaa edelleen laskusuuntaa: Nuuskaa päivittäin käyttävien määrä on nyt tulosten perusteella pyöreä 0 %, kun se vielä vuonna 2021 oli 1,6 %. Tulos on paras verrokkikuntiin sekä koko maan ja Keski-Suomen keskiarvoon nähden. Päivit-

täin tupakoivien osuus vuoden 2023 tuloksissa on 1,4 % vastanneista, kun se vuonna 2021 oli 3,2 %.

Eläketilastoihin perustuvan tiedon mukaan *mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä* saavien 16-24-vuotiaiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä (1 %) on Laukaassa säilynyt ennallaan vuoteen 2021 nähden.

Vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn mukaan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden kokema *koulukiusaaminen* on lähtenyt valitettavaan kasvuun. Vähintään kerran viikossa koulukiusattuna olevien prosentuaalinen osuus on nyt 2,1 % vastanneista, kun se vuoden 2021 kyselyssä oli 0,8 %.

Lastensuojelun avohuollon 18-20-vuotiaiden asiakkaiden prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä vuoden aika oli Laukaassa vuonna 2022 6,5 %. Tämän ikäryhmän osalta määrä on hienoisessa kasvussa, sillä vuonna 2021 osuus oli 5,9 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Laukaan tulos on verrokikuntiin sekä koko maan ja Keski-Suomen keskiarvoon verrattuna heikoin.

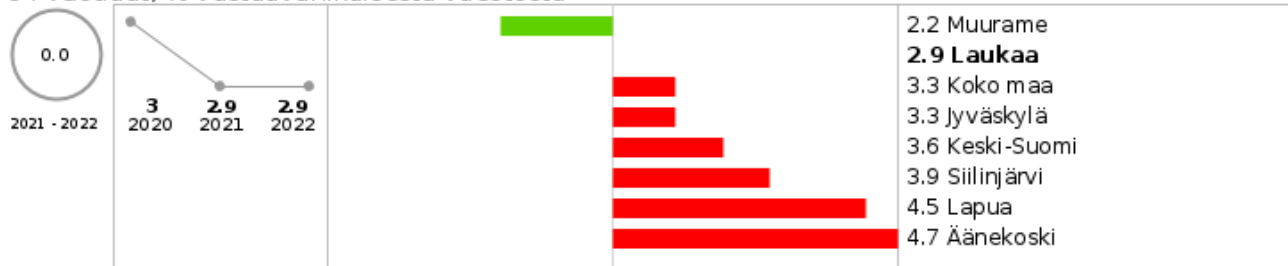
Lukiolaisten taide- ja kulttuuriharrastamisen määrä on pysynyt ennallaan: vähintään yhtenä päivänä viikossa taidetta ja kulttuuria kertoi harrastavansa nyt 53,9 % lukion 1. ja 2. luokan vastaajista. Vuonna 2021 prosenttiosuus oli 53,6 %.

TYÖIKÄISET

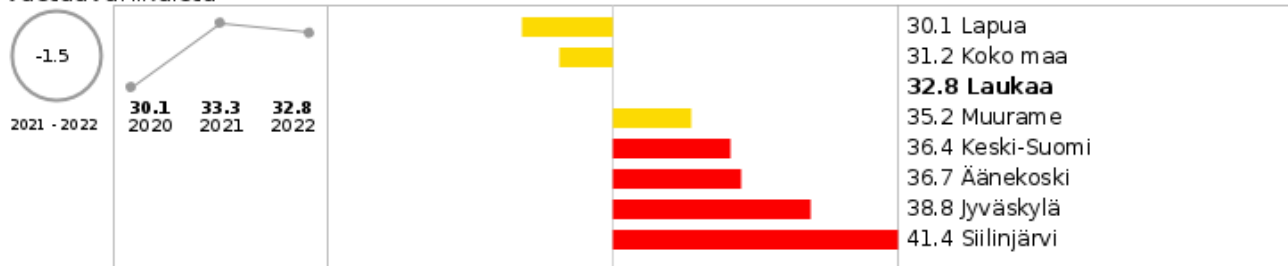
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

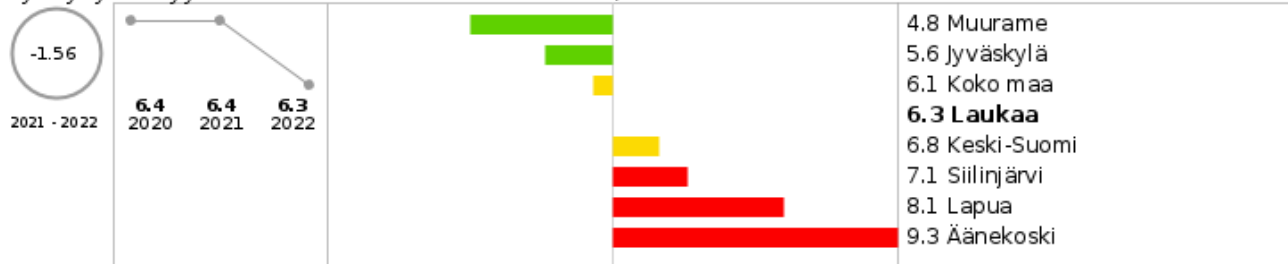
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

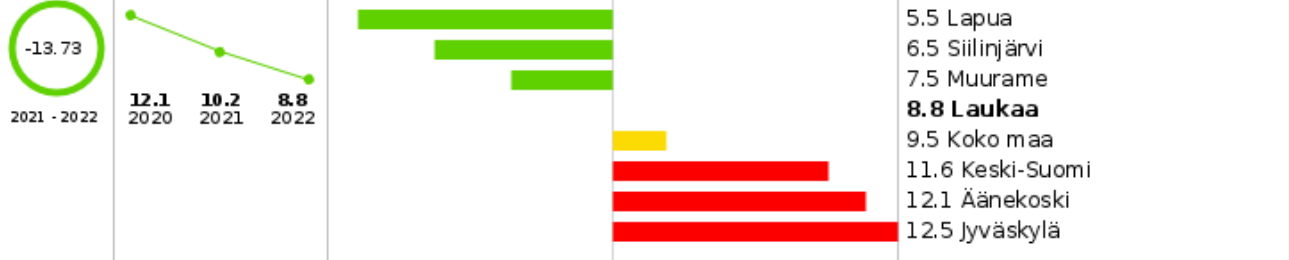

Opiskelu, työ ja toimentulo

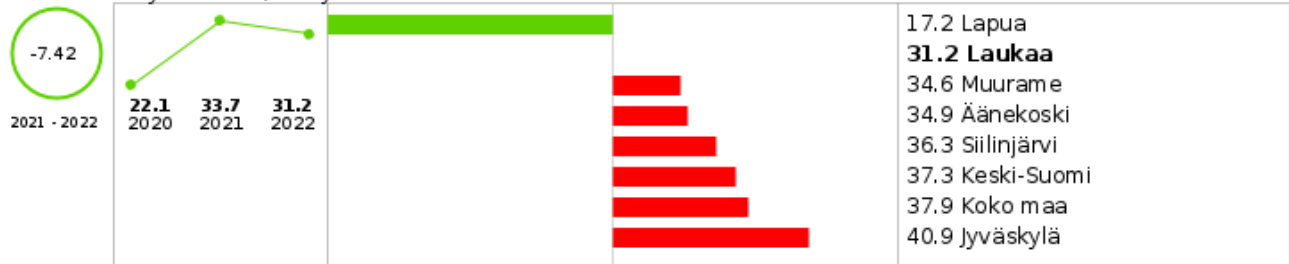
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

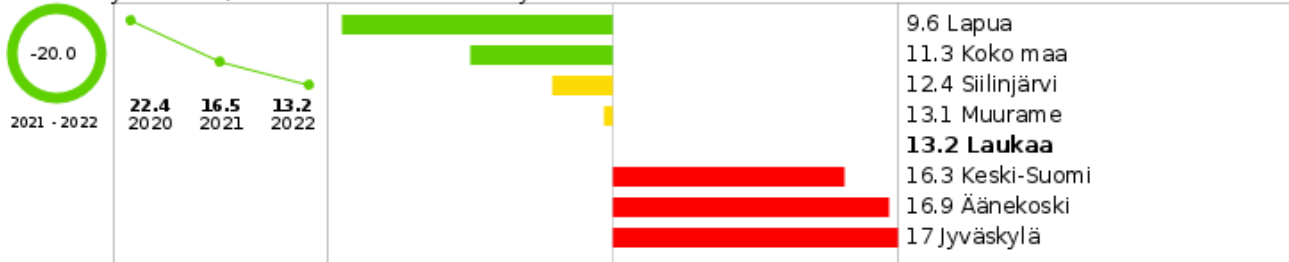
Työttömät, % työvoimasta

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

TYÖIKÄISET – Yhteenveto

Työllisyys- ja työttömyysaste vaihtelee eri ikäryhmissä. Työttömyys vaikuttaa pitkään jatkuessaan haitallisesti myös terveyteen ja hyvinvointiin. Työttömyys voi johtaa terveyden ja toimintakyvyn heikentymiseen, mikä voi toisaalta johtaa korkeampaan työttömyysriskiin. Seuraavassa muutamia työikäisten hyvinvointia kuvaavia päivitettyjä indikaattoritietoja.

Vuonna 2022 Laukaassa työttömiä työvoimasta oli 8,8 %. Työttömien määrä on edelleen laskenut, sillä vuonna 2021 lukema oli 10,2 %. Verrokkikuntiin nähden Laukaan tilanne on parempi kuin Jyväskylässä ja Äänekoskella sekä keskimäärin Keski-Suomessa ja koko maassa.

Työttömistä pitkäaikaistyöttömiä vuoden 2022 lopussa oli 31,2 %, laskua edelliseen vuoteen oli 2,5 %. Verrokkikunnista vain Lapualla on selkeästi Laukaata parempi tilanne pitkäaikaistyöttömien määrässä. Myös nuorisotyöttömien määrä on jatkanut laskuaan: vuonna 2022 nuorisotyöttömien prosentuaalinen osuus 18-24-vuotiaast työvoimasta oli 13,2 %, kun se vuonna 2021 oli 16,5%. Laukaan ponnistelut työllisyyden vähentämiseksi ovat tilastojen valossa tuottaneet tulosta.

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25-64-vuotiaiden osuus / 1000 vastaavan ikäisestä väestöstä on pysynyt melko ennallaan: vuonna 2022 prosentuaalinen osuus oli 32,8 % ja vuonna 2021 33,3 % - laskua on 0,5 %. Määrä on hivenen suurempi kuin koko maassa keskimäärin, mutta pienempi kuin esimerkiksi Keski-Suomen alueella keskimäärin.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 25-64-vuotiaiden määrä sen sijaan on pysynyt ennallaan vuosina 2022 ja 2021 (2,9 % vastaavan ikäisestä väestöstä) ja työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on laskenut 0,1 % vuoteen 2021 verrattuna. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden työikäisten määrä on hivenen kasvanut; vuonna 2022 toimeentulotukea 25-64-vuotiaista sai 1,6 % ja vuonna 2021 1,5 % vastaavan ikäisestä väestöstä.

	Työvoima	Työttömiä työvoimasta	Työnhakijat	alle 25 v.	yli 50 v.	Pitkäaikais-työttömät	Avoimet työpaikat
Jyväskylä	69 786	12,8	8 951	1 485	2 430	3 189	1 310
Laukaa	8 460	10,1	855	88	386	210	51
Muurame	4 876	7,6	370	30	346	107	39
Äänekoski	7 919	12,4	983	114	418	248	87
Keski-Suomi	124 371	12,2	15 171	2 099	5 233	4 780	1 834

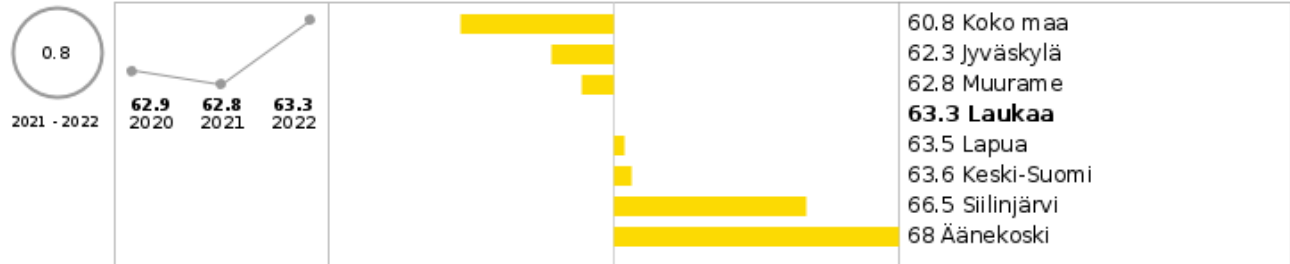
Lähde: Keski-Suomen työllisyyskatsaus Joulukuu 2022, ELY-keskus

IKÄIHMISET

Hyvinvointi

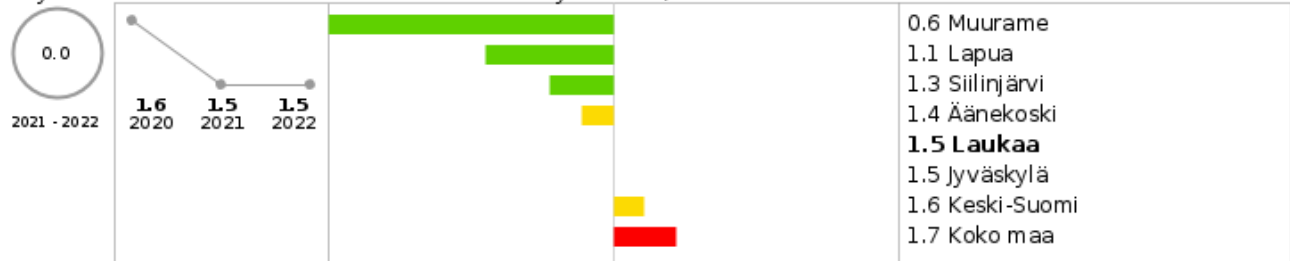
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

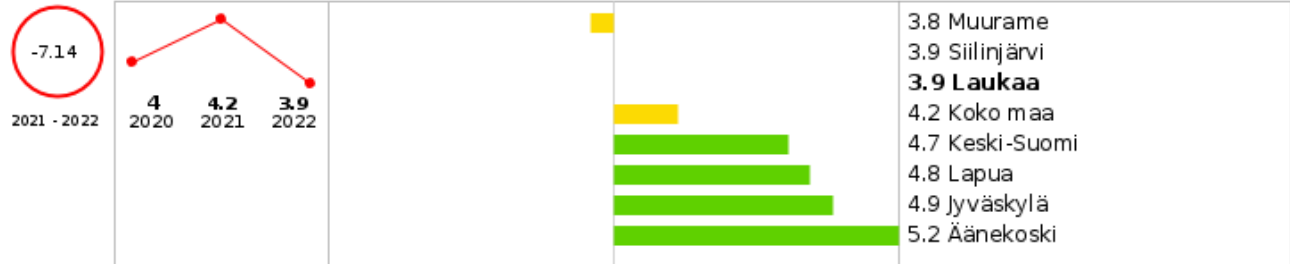
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

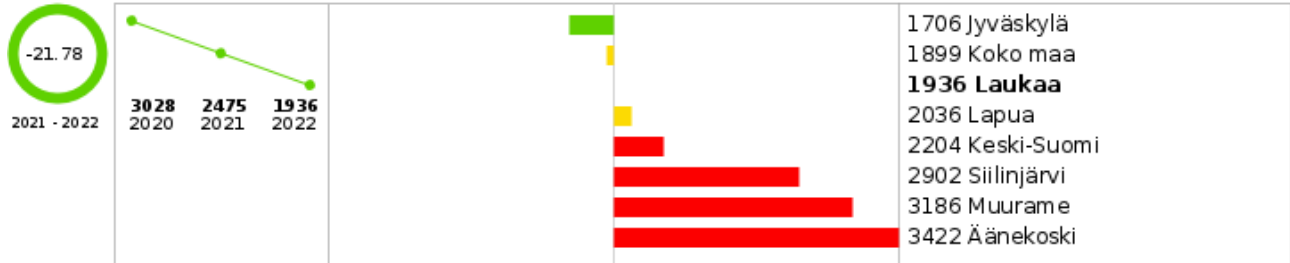
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

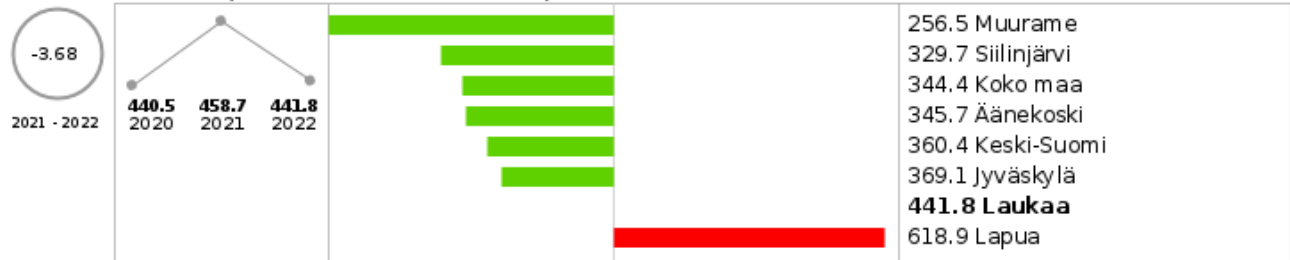
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

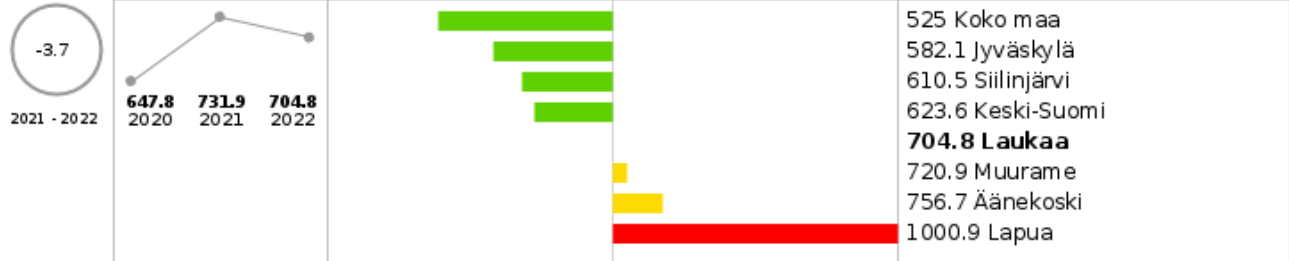
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

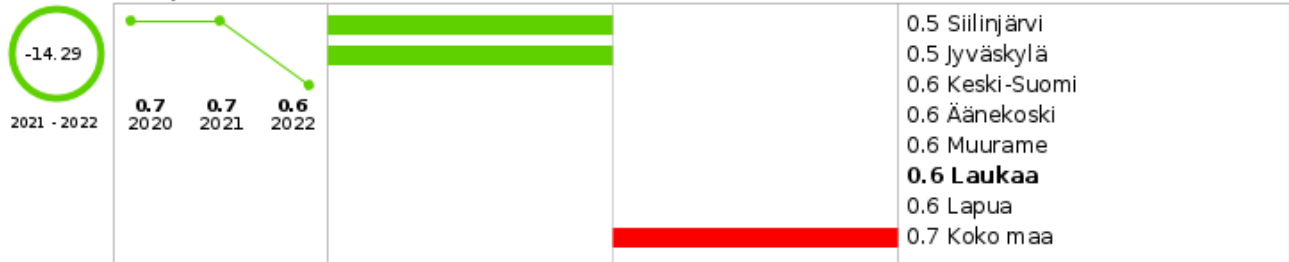
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Sairaalahoitojen hoitajaksot 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

IKÄIHMISET – Yhteenveto

Palvelurakenteen uudistaminen kotona asumista tukevaksi on ollut yksi viime vuosien keskeisistä tavoitteista Laukaassa. Tilastojen ja indikaattoritietojen mukaan vuonna 2022 *tehostetun asumispalvelun* piirissä oli 8,2 % yli 75-vuotiasta, kun osuus vuonna 2021 oli 9,7 %.

Yksinasuvien yli 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on hieman laskenut vuodesta 2021, jolloin osuus oli 43,3 %. Vuonna 2022 osuus oli 42,3 %.

Omaishoidon tuen piirissä vuonna 2022 oli yli 75-vuotiaita hoidettavia 3,9 % vastaavan ikäisestä väestöstä, mikä oli vähemmän kuin koko maassa ja Keski-Suomessa keskimäärin. Indikaattori ilmaisee vuoden aikana omaishoidon tukea saaneiden 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä.

Täyttä kansaneläkettä saaneiden, yli 65-vuotiaiden laukaalaisten prosentuaalinen osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli vuonna 2022 yhtä suuri kuin vuonna 2021 eli 1,5 %. Oikeus *erityiskorvattiin* (75 % tai 100 %) *lääkkeisiin* voidaan myöntää henkilölle, jolla on vakava ja pitkäaikainen, lääkehoitoa vaativa sairaus. Laukaassa vuonna 2022 tämä oikeus 65 vuotta täyttäneistä oli 63,3 %:lla vastaavan ikäisestä väestöstä. Osuus on kasvanut hivenen vuoteen 2021 verrattuna, jolloin prosentuaalinen osuus oli 62,8 %. Erityiskorvausoikeus kuvaa melko hyvin pitkäaikaissairastavuutta väestössä.

Perusterveydenhuollon *avohoidon lääkärikäyntien* määrä (65 vuotta täyttäneet / 1000 vastaavan ikäistä) on jatkanut laskuaan. Vuonna 2022 käyntejä oli 1936, kun niitä vuonna 2021 oli 2475. Tähän ovat osaltaan vielä vuonna 2022 vaikuttaneet koronapandemia ja lääkäri työvoiman saatavuus.

Kuitenkin myös potilaiden ohjauksen ja neuvonnan tehostaminen sekä hoitajavastaanottotoiminnan kehittäminen ovat myötävaikuttaneet käyntien määrän laskuun.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen määrä 65 vuotta täyttäneillä kymmentä tuhatta vastaavan ikäistä asukasta kohti on kääntynyt laskuun vuodesta 2021 (458,7) ollen vuonna 2022 441,8. Määrä on edellisvuoden tapaan toiseksi suurin vertailukuntiin ja -alueisiin verrattuna.

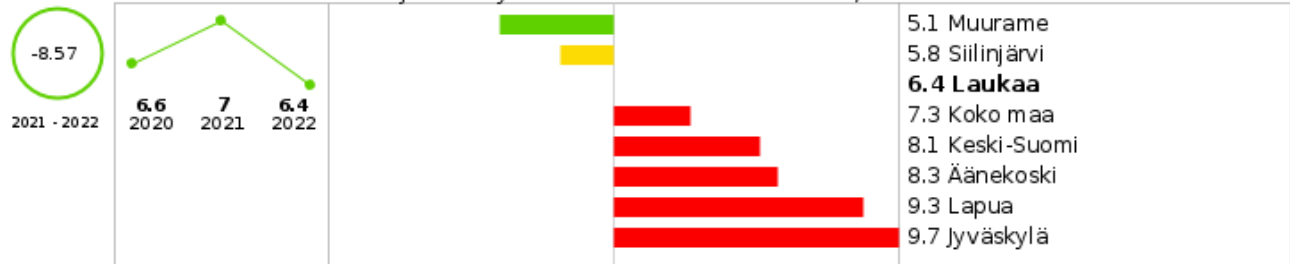
Prosentuaalinen *lonkkamurtumien* määrä vuoden aikana yli 65 vuotta täyttäneillä vastaavan ikäisestä väestöstä kuvaa lähinnä ko. ikäluokan vakavampien kaatumistapaturmien määrää. Prosenttiosuus on kääntynyt laskusuuntaan vuoden 2021 lukemasta (0,7 %) ollen vuonna 2022 0,6 %. Leikkausta vaativien lonkkamurtumien hoidot ja pitkäkestoinen kuntoutus ovat inhimillisesti kuluttavia ja taloudellisesti kalliita. Tämän vuoksi lonkkamurtumien ennaltaehkäisyyn on kiinnitetty erityistä huomiota, ja kuntoutustiimin sekä Seututerveyskeskuksen välinen yhteistyö kaatumisvaarassa olevien kuntalaisten löytämiseksi ja kaatumisten ennaltaehkäisemiseksi on alkanut tuottaa tulosta. Erityisliikunnanohjaajan toiminnoissa ja Seututerveyskeskuksen vuodeosastolla on tehty kaatumisen riskiarviointeja systemaattisesti.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

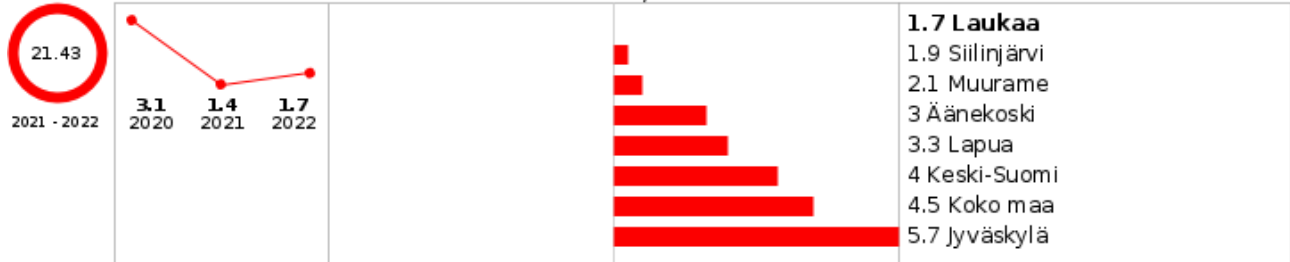
Poliisiin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

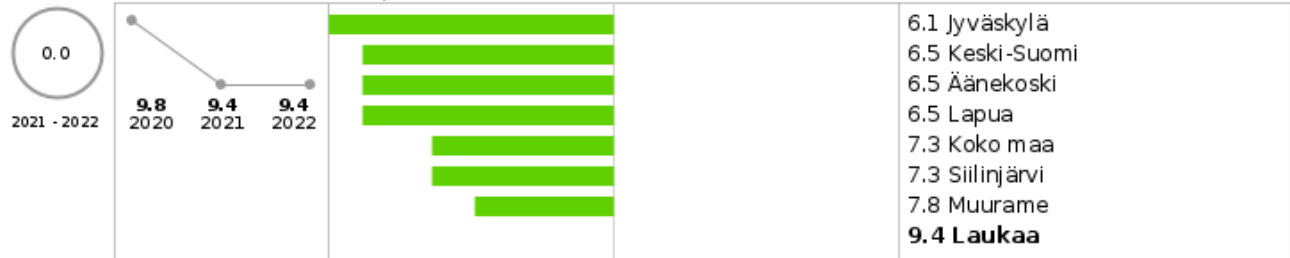
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa

Poliisiin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta

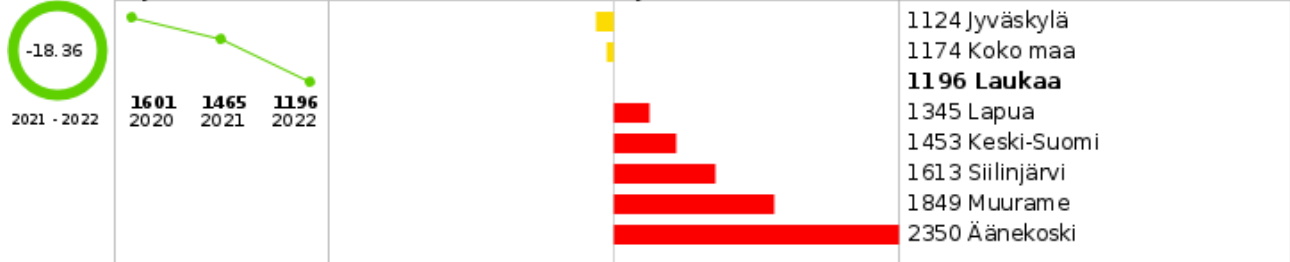

Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista

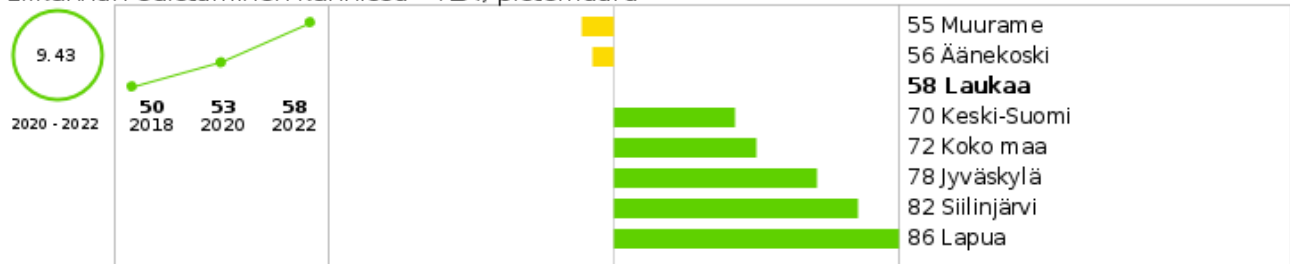
Kunnan palvelut Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaa-aika

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

KAIKKI IKÄRYHMÄT – Yhteenveto

Seuraavassa muutamia kaikkien kuntalaisten hyvinvointia kuvaavia tietoja indikaattoreiden valossa:

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 1000 asukasta kohden; indikaattori ilmaisee poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten eli henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osuuden tuhatta asukasta kohti. Kyseessä ovat sellaiset väkivaltarikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Vuonna 2022 ko. rikoksia on ollut 6,4 1000 asukasta kohden, mikä on vähemmän kuin koko maassa ja Keski-Suomessa keskimäärin.

Poliisin tietoon tulleita kaikkia huumausainerikoksia 1000 asukasta kohti oli Laukaassa vuonna 2022 1,7. Määrä on hieman noussut edellisvuoteen (1,4 rikosta) verrattuna, mutta määrä on silti vielä matalin vertailukuntiin ja -alueisiin verrattuna. Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100%:na alkoholina (litraa) on vuonna 2022 ollut verrokkikuntiin ja -alueisiin nähden toiseksi pienintä eli 5,2 litraa, kun se vuonna 2021 oli 5,5 litraa.

Ahtaasti asuvien asuntokuntien määrä prosentuaalinen osuus kaikista asuntokunnista on säilynyt samalla tasolla vuoteen 2021 verrattuna eli 9,4 %:ssa.

Vuonna 2022 perusterveydenhuollon kaikkia avohoidon lääkärikäyntejä tehtiin n. 270 käyntiä vähemmän (1000 asukasta kohti) kuin vuonna 2021 eli käyntien määrä on jatkunut laskusuunnassa. Lääkärikäyntien määrän laskuun ovat vaikuttaneet osaltaan lääkärin saatavuus ja se, että asioita hoidetaan aiempaa enemmän hoidon tarpeen arvion kautta. Eli automaattisesti ei enää halutesaan saa lääkärin vastaanottoaikaa vaan asia arvioidaan tiimissä ja hoidetaan arvioinnin pohjalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

TEA-viisarin mukaan liikunnan edistämisen pistemäärä on Laukaassa noussut vuoden 2020 53 pisteestä vuoden 2022 58 pisteeseen. Liikunnan edistämistä onkin määrätietoisesti vahvistettu kunnassa, mikä on myös alkanut tuottaa tulosta.

Kirjastopalvelujen käyttö on Laukaan kunnan tilinpäätöksessä julkaistujen kirjaston omien tilastojen mukaan kasvanut vuonna 2022 vuoteen 2021 verrattuna. Kirjastokäyntien kokonaismäärä Laukaassa vuonna 2022 oli 147000 käyntiä, kun se vuonna 2021 oli 141000 käyntiä. Aineiston lainamäärät pysyivät samana (337000), mutta lainaajien määrä lisääntyi vuoden 2021 6500 lainaajasta vuoden 2022 6700 lainaajaan.

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuden perustana Laukaassa ovat kunnan strategiset pääperiaatteet, Pidemmälle, Positiivisesti ja Palvellen, sekä strategian kolme kärkiteemaa (Asukas, Henkilöstö ja Yrittäjät). Tässä osiossa kuvataan keskeisimpiä vuonna 2022 toteutettuja toimenpiteitä, joiden avulla hyvinvointisuunnitelman (2022-2025) tavoitteita on pyritty saavuttamaan.

Tehtyjä toimia kuvataan hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 tavoitteiden mukaisesti:

- 1) Kaikille mahdollisuus osallisuuteen,
- 2) Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut,
- 3) Hyvät arkiympäristöt sekä
- 4) Päätöksenteolla vaikuttavuutta.

Jako noudattelee Valtioneuvoston Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden toimenpidesuunnitelmaa, joka on ohjannut myös Keski-Suomen hyvinvointiohjelmaa 2021-2024.

Vuoden 2022 aikana tehdyistä hyvinvointityöstä on koottu painopisteittäin ja ikäryhmittäin taulukkomuotoista hyvinvointityön vuosikelloa keskeisimmistä toimenpiteistä.

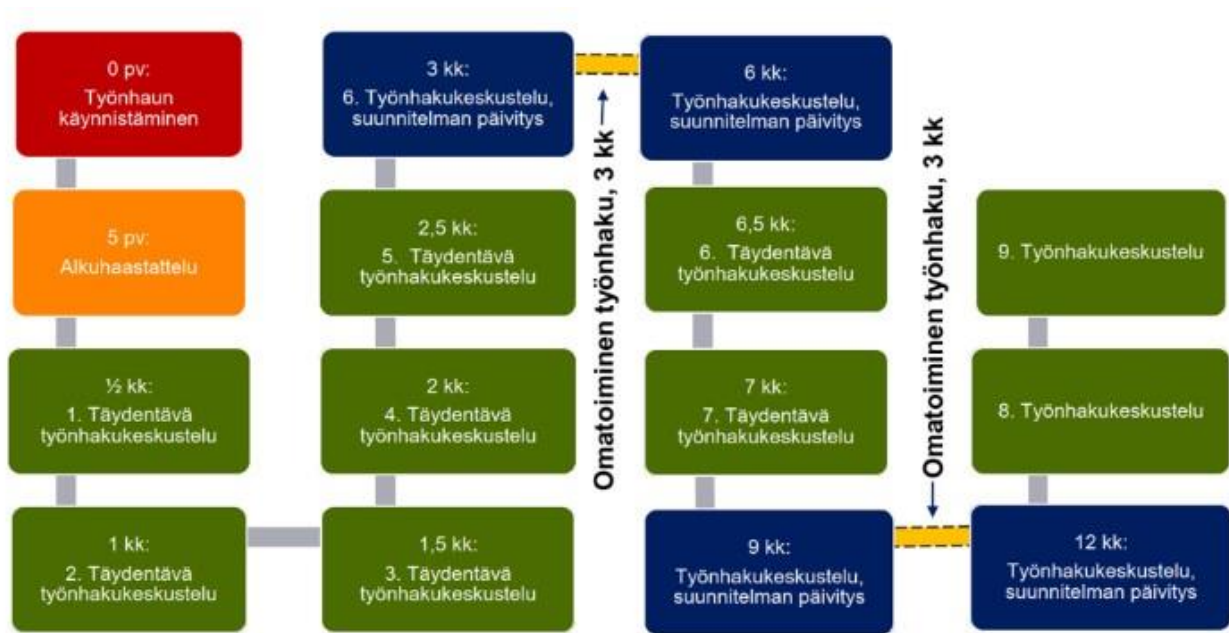
2.1 Kaikille mahdollisuus osallisuuteen

Hyvinvointityön vuosikello 2022: Kaikille mahdollisuus osallisuuteen

Ikä-/väestöryhmä	Toimenpiteitä
Lapset, nuoret ja lapsiperheet	<p>Kirjasto on järjestänyt 6 kaikille avointa tapahtumaa mukaan lukien 5/2022 Harry Potter päivä ja 11/2022 Pelipäivä pääkirjastolla, kävijöitä kaikkiaan 1300</p> <p>Lukemista ja lukuintoa lapsille hankkeessa jaettiin kirjakasseja perhepäivähoitajille.</p> <p>5/2022 Kuudesluokkalaisten vastaanottojuhla Vihtavuorella, Sydän-Laukaan koululla ja Lievestuoreella</p> <p>Kodin ja koulun päivä perusopetuksen kouluilla</p> <p>11/2022 Harrastuspäivät 7.-luokkalaisille</p> <p>Oppilaskuntatoiminta kouluilla</p> <p>Perusopetuksen palveluverkkoselvityksen kyläillat ja tiedotus käynnistetty</p> <p>Teemapäivät ja viikot kouluilla: esim. kansainvälinen lukutaitopäivä, Lasten oikeuksien päivä, ihmisoikeuksien päivä, rasismien vastainen viikko, Minna Canthin päivä (tasa-arvon päivä), kansainvälinen suvaitsevaisuuden päivä, kansainvälinen rauhan päivä</p> <p>Liikunnalliset osallistavat tapahtumat/teemat, avoimet lasten ja nuorten liikuntaryhmät, liikuntaneuvonta lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi</p> <p>Vapaa-ajan nuorisotyön ja nuorten kohtaamisten lisäämistä mm. liikkuvan nuorisotyön keinoin, Nuorisopaku kiertänyt Laukaata kesäaikaan.</p> <p>Kannustettu eri toimijoita tapahtumien järjestämiseen ja tuettu erilaisin keinoin, esim. viestintä.</p> <p>Lasten ja nuorten liikuntaneuvonta harrastusten etsimisen tueksi. Kesäajalla maksuttomia liikuntaryhmiä, esim. Perheliikunta Pomppis 0-10-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen. Liikuntaseurojen tukeminen liikuntatoiminnan järjestämiseksi, nuorisotalotoiminnan kehittämistä</p> <p>Eri teemoilla liikunnalliset tapahtumat; joulukuun ystävänpäivä, äitienpäivä, isänpäivä ym.</p> <p>Joulupuu-hyväntekeväisyyskeräys yhteistyössä Laukaan HyPe ja sosiaalipalvelut, MLL Laukaan paikallisyhdistys ja K-Supermarket Laukaa. Keräyksellä tuetaan eriarvoisessa asemassa olevia laukaalaisia lapsia ja nuoria, myös Laukaaseen sotaa paenneita ukrainalaislapsia ja nuoria.</p> <p>Laukaan kansalaisopisto järjestämää suomen kielen koulutusta ukrainasta</p>

	<p>saapuneille 16-18-vuotiaalle nuorille.</p> <p>Nuorisovaltuusto kokoontui 10 kertaa: toimintasuunnitelman laadinta nuorille tehdyn kyselyn tulosten mukaan. Nuvan myöntämän hankeavustusrahan käytännön suunnittelua (kohderyhmänä nuoret, nuortenryhmät, nuoret yrittäjät, esim. tarvikehankintoihin, tapahtumajärjestelyihin yms.)</p>
<p>Nuoret aikuiset ja työikäiset</p>	<p>5/2022 Työllisyyspalveluiden uusi työnhaun asiakaspalvelumalli (kuvio)</p> <p>Matalan kynnyksen yrityspalvelut helposti tavoitettavissa, some</p> <p>Yrittäjien verkostoitumisen tukeminen, tavoitteena vertaistuki ja osaamis-pääoman vahvistamisen tukeminen ja jakaminen (Laukaan yrityspalvelut).</p> <p>Luotu kuntalaisille, toimijoille, yrittäjille kohtaamismahdollisuuksia ja eri keinoin tarvittavaa tietoa toiminnan kehittämiseksi, tieto helposti saataville. Laukaan kunnan yrityspalveluihin uusi yritysasiantuntija 5/2022.</p> <p>Vuorovaikutus ja aito läsnäolo kaikissa palveluissa ja toiminnoissa osallisuuden vahvistamisessa.</p> <p>Laukaan kansalaisopisto järjestää suomen kielen koulutusta ukrainasta saapuneille aikuisille ja oppivelvollisuuden ylittäneille nuorille.</p>
<p>Ikäihmiset</p>	<p>Kotikuntoutus ja ennakoivatyö; erilaiset tapahtumat eri yhteistyötahojen kanssa. Tavoitteena kotona asuvien ikääntyneiden omaehtoisen toimintakyvyn tukeminen ja kaatumisen ehkäisy.</p> <p>Helmikuussa sauvakävely tapahtuma Vapaa-aikapalvelujen kanssa, osallistujia oli 3 henkilöä</p> <p>Maaliskuussa fysioterapeutit olivat 3 x ohjaamassa Eloisaa! -toiminnan kuntosaliryhmiä Leppävedellä, Vihtavuorella ja Lievestuoreella, osallistujia yhteensä 34</p> <p>Huhtikuussa fysioterapeutin luento ja testauksia Laukaan Eläkkeensaajien tapaamisessa Laukaassa, 26 osallistujaa</p> <p>Toukokuussa Jaso-senioritalolla ennakoivan työn palvelujen esittely, osallistujia 22</p> <p>Toukokuussa kuntokatsastustapahtuma Lievestuoreella, Vihtavuorella ja Laukaassa yhdessä Laukaan Vapaa-aikapalvelujen kanssa, osallistujia 20.</p> <p>Elokuussa Ikäihmisten virkistyspäivässä, ohjaus, neuvonta ja tiedon jakaminen. Tapahtumassa oli n. 100 osallistujaa, lähikontakteja 54.</p> <p>Kuntokatsastustapahtuma Lievestuoreella, Vihtavuorella ja Laukaassa yhdessä Laukaan Vapaa-aikapalvelujen kanssa, osallistujia 15.</p> <p>Vanhustenviikko; yhteinen lehti Ilmoitus Laukaan vanhuspalv., vapaa-aikapalvelut ja Laukaan srk sekä viikon tapahtumissa mukana oleminen</p>

	<p>(luontopolku, ravitsemusluento, jumppaa ja aivotreeniä)</p> <p>Ilman ajanvarausta toimiva seniorineuvonta 1 x vk to klo 10-12 Lieves- tuoreella</p> <p>Hyvinvoinnin ja terveydenedistämiseen liittyvät luennot eläkeläisjärjestöille ja Eloisaa toiminnan ryhmille</p> <p>Vanhusneuvosto kokoontui 9 kertaa, osallistui hyvinvointialueen strategia- työhön.</p>
<p>Kaikki ikäryhmät</p>	<p>2, 5 ja 10 /2022 Järjestöjen, yhteisöjen, kunnan, seurakuntien ja hyvinvointi- alueen yhteistyötapaamiset</p> <p>Järjestöyhteistyötä vahvistamaan on perustettu järjestöyhteistyöryhmä</p> <p>Kulttuuriohjelman suunnittelutyötä</p> <p>Kirjasto tarjonnut tilaa seuraaville avoimille tapahtumille: kaksi taidenäytte- lyn avajaista, kaksi sanataide-esitystä, myyjäiset sekä musiikki-esitys</p> <p>Kirjaston tiloissa on järjestetty digineuvontaa Digivireä Keski-Suomi hank- keen puitteissa</p> <p>Leppäveden lähikirjaston esteettömyyttä ja viihtyisyyttä parantavan sisustus- remontin suunnitelmat valmistuivat. Remontin loppuunvienti riippuu siitä, saadaanko hankkeen loppuun viemiseksi investointirahaa vuoden 2023 ta- lousarvioon.</p> <p>Sarastus-kirjastoauton käytöstä ja palvelun tulevaisuudesta on järjestetty asiakaskysely, 128 vastausta; säästösyistä nykyinen auto jatkaa palveluaan.</p> <p>11.6.2022 Sararanta raikuu -kesänavaustapahtuma Laukaan satamassa</p> <p>Vapaa-aikapalveluissa otettiin käyttöön TIMMI-tilavarausjärjestelmä</p> <p>10/2022 Osallistava budjetointi</p> <p>Henkilöstö- ja asiakaskyselyitä laadittu johtamisen tueksi ja heikkojen signaa- lien esille saamiseksi eri palvelualueilla.</p> <p>Vammaisneuvosto kokoontui 7 kertaa, osallistui hyvinvointialueen valmiste- lutyöhön.</p> <p>8/2022 vammaisneuvoston koollekutsuma esteettömyyskävely kunnan joh- taville viranhaltijoille, kohteina kunnanvirasto, seurakuntatalo, Sydän- Laukaan koulu, Laukaan HyPe</p>

Kuvio: Työllisyyspalvelujen uusi työnhaun asiakasmalli.

Arviointia

Hyvinvointisuunnitelman ensimmäinen iso tavoite, Kaikille mahdollisuus osallisuuteen, sisältää viisi ns. alataavoitetta.

1. Kuntalaisten yhteisöllisyyden vahvistaminen ja yksinäisyyden vähentäminen

Koronapandemian tasaannuttua tunnistettiin tarve kuntalaisille suunnattujen avointen tapahtumien ja avoimen toiminnan lisäämiseksi. Erilaisia tapahtumia järjestettiin Laukaassa vuonna 2022 varsin runsaasti, esimerkkinä Sararanta Raikuu -kesänavaustapahtuma (entinen Sararanta Puskii), joka vuosien tauon jälkeen "herätettiin eloon". Saivatpa kuntalaiset osallistua tähän tapahtumaan myös siten, että tapahtumaa varten järjestettiin nimikilpailu ja voittajan nimi julkistettiin itse tapahtumassa 11.6.2022. Tapahtumien ja avoimen toiminnan järjestämiseen on osallistunut lukuisa joukko niin kunnan työntekijöitä kuin järjestöihmisiä, seurakunta- ja muita yhteisötoimijoita sekä yrityksiä. Järjestöilloissa tärkeänä yhteistyökumppanina ovat olleet Seututerveyskeskus ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki (KYT).

2. Kuntalaiset kokevat tulevansa kuulluiksi ja voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin

Kuntalaisilta kerättävä palaute on tärkeässä roolissa, kun kehitetään palveluja ja toimintoja. Laukaan kunnassa on otettu käyttöön palautepalvelu 2.3.2020 alkaen. Palautepalvelun kautta kuntalaiset voivat antaa sähköisesti moitteita ja kiitoksia sekä jättää kysymyksiä kunnan toiminnoista ja palveluista. Palautetta voi antaa ympäri vuorokauden siellä, missä ongelman tai puutteen havaitsee. Kuntalaiset ovat löytäneet palautepalvelun enenevässä määrin ja etenkin tietyille hallinnonaloille (esim. tekniset palvelut ja vapaa-aikapalvelut) kuntalaispalautetta tuleekin runsaasti, näin myös vuonna 2022. Palautekanavan tunnettuutta, käytön opastusta sekä palautteiden näkyväksi tekemistä voisi silti edelleen vahvistaa.

Vuonna 2022 merkittävä, uusi osallistamisen kokeilu oli Osallistava budjetointi. Syksyn 2022 aikana kuntalaiset jättivät osallistuvaan budjetointiin 255 ideaa, joista 91 ideaa eteni äänestykseen asian-tuntija-arvion jälkeen. Ääniä annettiin 1206 eli noin 6 % asukkaista äänesti. Toteutukseen eteni kuusi eniten ääniä kerännyttä hanketta, joiden toteutukseen on vuoden 2023 budjettiin varattu 50 000 euroa.

3. Kuntalaisten yhdenvertaisuuden edistäminen ja palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen

Erilaiset digitaaliset palvelut saavat jatkuvasti vahvempaa jalansijaa. Digitaalisten palvelujen kehittämistä on vuoden 2022 tehty useilla eri hallinnonaloilla, lisäksi on oltu osallisnea kehittämässä Keski-Suomen hyvinvointialueen tulevia digipalveluja. Esimerkiksi kirjasto on ollut tärkeässä roolissa digipalvelujen käytön opastamisessa.

Myös uusien tilojen suunnittelussa on huomioitu palvelujen saavutettavuutta. Esteettömyysasiat olivat vuonna 2022 esillä näkyvästi esimerkiksi vammaisneuvoston järjestämän esteettömyyskävelyn ansiosta. Palveluja on vuonna 2022 jalkautettu kylille, kuten nuorille suunnatussa Nuokkari-paku-toiminnassa.

4. Työllistymisen tukeminen ja vahvistaminen

Työllisyyden kuntakokeilu osoittaa vuoden 2022 tilastojen valossa olleen onnistunutta. Työttömien määrä on laskenut, samoin on laskusuuntaa ollut pitkäaikaistyöttömien ja nuorisotyöttömien määrässä. Työllisyyspalvelujen asiakastytyväisyys oli korkealla. Asiakastytyväisyyskyselyyn vastanneiden asiakastytyväisyyden keskiarvo oli 9 kouluarvosanalla 4-10. Myös työntekijät ovat kehityskeskustelujen sekä Laukaan kunnan syksyllä 2022 toteuttaman henkilöstön työttytyväisyyskyselyn perusteella olleet varsin tyytyväisiä.

5. Vireä kulttuuri- ja harrastetoiminta, mikä tarjoaa mahdollisuuksia mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan

Laukaan kunnan kulttuuriohjelma laitettiin aluilleen vuoden 2022 aikana. Lasten ja nuorten kerhotoimintaa on kehitetty etenkin Harrastamisen Suomen mallin myötä. Koulujen yhteydessä on tarjottu lapsille ja nuorille harrastusmahdollisuuksia ja kerhotoimintaa tämän rahoituksen turvin.

2.2 Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut

Hyvinvointityön vuosikello 2022: Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut

Ikä-/väestöryhmä	Toimenpiteitä
Lapset, nuoret ja lapsiperheet	Koulujen teemapäivät ja -viikot: Mielenterveyspäivä ja -viikko Syksy 2022 Move!-mittaukset 5. ja 8.-luokkalaisille 5/2022 Laukaan HyPeen kolmas lasten ja nuorten psykiatrisen sairaanhoitaja, psyykkari: matalan kynnyksen mt-tukea, vahvistusta myös nepsy-lasten tukeen. Esi- ja perusopetuksen Nepsytsemppari-toimintaa kehitetty, koordinaattori-

	<p>työn tuki Laukaassa. Laukaan NepsyTsempparitoimintaan saatu pieni avustusosuus VIP-hankkeesta.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa Lapset puheeksi menetelmän vahvistamista hanketyöntekijän työpanoksella.</p> <p>Tiedotusta kuntalaisille OmaKS.fi-palvelusivustosta sekä Oma Nanny-etäperhetyöntekijästä somessa, netissä ja julistemateriaalein.</p> <p>Perhesosiaalityön sosiaaliohjausta vahvistettu keväällä 2022 määräaikaisella sosiaaliohjaajalla tarkoituksena kohdistaa enenevässä määrin tukea varhaiseen tukeen.</p>
<p>Nuoret aikuiset ja työikäiset</p>	<p>Mielenterveyspalveluissa jatkettu matalan kynnyksen palveluiden vahvistamista eli ma, ke ja pe ollut mahdollisuus tulla psyk. sairaanhoitajalle ilman ajanvarausta ja keskiviikkoisin kokemusasiantuntijan vastaanotto. Chat-palvelu on liitetty puhelinpalveluun.</p> <p>Palveluissa ryhmätoiminnot alkaneet taas uudelleen koronan jälkeen. Esim. masennuksen, neuropsykiatristen- ja psykoosipotilaiden hoitoryhmät.</p> <p>Mielenterveys- ja päihdepalvelujen hoidon tarpeen arvioon päässyt Seutu-terveyskeskuksen alueella hyvin lyhyellä aikaviiveellä (keskimäärin 30 minuuttia).</p> <p>Minä kuulun Laukaaseen -hankkeelle myönnetty toteutusaikaa kesäkuulle 2024 ja sitä tarkoitus jatkaa vielä siitä eteenpäin.</p> <p>Liikuntaneuvontaa suunnattu terveytensä kannalta liian vähän liikkuville ja niille, jotka etsivät mieleistään liikuntamuotoa. Laukaassa neuvonnan kohde-ryhmänä olleet 12-17-vuotiaat lapset ja nuoret, nuoret aikuiset 18-29 v. ja ikäihmiset +65 v. Vuodelle 2023 haettu hanketta, jonka turvin liikuntaneuvonta ulotetaan myös työikäisiin aikuisiin.</p> <p>Sähköisiä palveluja kehitetty ja vahvistettu vapaa-aikapalveluissa erityisesti saavutettavuuden parantamiseksi.</p> <p>Aivoterveiden edistämistä hanketyön avulla (työikäisten, yrittäjien kuormittavuus aivotyössä)</p>
<p>Ikäihmiset</p>	<p>22.9.22 alkanut Seniorineuvonta, ilman ajanvarausta, terveysaseman tiloissa Lievestuoreella, to klo 10-12.</p> <p>Muistikoordinaattorin luennot; Ravitsemusesitys, Laukaan eläkkeensaajat, nuorisotalo, 25 hlöä. 9.3.22</p> <p>Eläkeliiton tilaisuus, srk-talo. Luento Aivoterveystä 38 hlöä.</p> <p>5.4.22 Muistisairaankohtaaminen ja käytösoireet Sylvissä n. 10 hlöä</p> <p>12.8.22 Eloisaa-toiminta, Vihtavuori. Aiheena muistinmuutokset ikääntyessä,</p>

	<p>milloin huolestua muistista. Luento myös 28.11.22</p> <p>Vapaa-aikatoimessa viikoittain 34 liikuntaryhmää, joista n. 20 kohdentunut eri taajamissa yli 65-vuotiaille. Ryhmissä kohdattu n. 200 asiakasta/viikko.</p> <p>Ryhmiä tarjonta monipuolista (vesiliikuntaa, kuntosalia, joka on ilmainen yli 65-vuotiaille, voima-tasapainoharjoittelua). Liikuntaneuvontaan tullut lähetettä esim. Seututerveyskeskuksesta, asiakkaille laadittu yksilöllinen liikuntaharjoitteluohjelma. Liikkuva Laukaa -hankkeen avulla edellä kuvattua toimintaa on pystytty vahvistamaan ja kehittämään, millä ollut suuri ennaltaehkäisevä merkitys myös kaatumis- ja lonkkamurtumatapaturmiin.</p>
Kaikki ikäryhmät	<p>Kuntalaisten omaehtoisen terveydenhoidon vahvistaminen: osallistuttu mm. OmaKS.fi ja muiden digitaalisten palveluiden kehittämiseen.</p> <p>Työllisyyspalveluissa ulosottoviranomaisen sekä Talous- ja velkaneuvonnan kanssa yhteistyössä järjestetty talousneuvola jatkui vuoden 2022 puolella.</p> <p>Otso-asiointipalvelun jatkuminen osana kuntakokeilua: eri palvelujen yhteistyön tiivistymistä ja palvelujen tuominen lähelle kuntalaisia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.</p> <p>Yhteistyötä turvapaikanhakijoiden palvelujen järjestämisen osalta kunnan, VOK:n, Seututerveyskeskuksen, seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa. 8/2022 VOK käynnistyi.</p>

Arviointia

Hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 toinen iso tavoite, Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut, sisältää neljä alatavoitetta.

1. Kuntalaisten omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Kuntalaisten omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen edellyttää tietoa olemassa olevista, käytettävistä palveluista. Vaikka digitaalisia palveluja on nykyään paljon, ei niitä pysty hyödyntämään, ellei niistä ja niiden mahdollisuuksista ole riittävästi tietoa. Vuoden 2022 aikana erilaisista terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sähköisistä palveluista on kyllä tiedotettu kuntalaisia varsin hyvin, mutta asiakaspalautteet kielivät myös siitä, että tiedottamisen tarvetta riittää jatkossakin, etenkin kun huomioidaan hyvinvointialueen tuomat muutokset palveluissa. Erityisesti ikäihmisten terveyttä ja hyvinvointia edistävän oikea-aikaisen tiedonsaannin mahdollistamiseen on Laukaassa kiinnitetty vuoden 2022 aikana hyvin huomiota.

2. Perheiden pärjäävyyden vahvistaminen

Perheiden pärjäävyyden kysymyksiin varhaiskasvatuksessa on haettu keinoja muun muassa Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotolla. Yleensä LP-keskustelu käydään lapsen vasukeskustelun yhteydessä. Menetelmän käyttöä on kuitenkin tarkoitettu vahvistaa jatkossa enemmänkin. Samoin Neuvokas perhe -elämäntapaohjauksen hyödyntämistä perheiden pärjäävyyden tueksi on syytä

jatkossa lisätä, sillä vuonna 2022 tämä tarkoitti lähinnä satunnaisten tietosisältöjen jakamista kuntalaisille sähköisissä kanavissa.

3. Kuntalaisten mielen hyvinvoinnin tukeminen, erityisesti lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin vahvistaminen

Mielen hyvinvoinnin haasteet ovat tänä päivänä näkyvämmän esillä mediassa kuin ehkä koskaan. Etenkin lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin kysymykset herättävät paljon keskustelua. Vaikka Laukaassa vuoden 2022 indikaattoritiedon valossa ei lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin asioissa tapahtunut radikaalia muutosta edellisvuoteen verrattuna, ei tilanne Laukaassa silti ole hyvä. Tiedossa on, että etenkin erilaiset käytöshäiriöt ja nuorten ahdistuneisuuden kokemukset näkyvät runsaasti perustason palveluissa niin päiväkodeissa, kouluissa/oppilaitoksissa kuin vapaa-ajalla. Mielen hyvinvointia tarkastellessa tuleekin huomioida ihmisen kokonaisuus ja tarkastella siihen vaikuttavia tekijöitä, kuten yksinäisyyden kokemista, oppimisen haasteita yms.

Oma erityispiirteensä vuoden 2022 osalta mielen hyvinvoinnin tukemisen osalta on ollut Ukrainasta sotaa paenneiden lasten, nuorten ja perheiden tulo Laukaaseen syksyllä 2022. Tilanne on haastanut myös työntekijöiden osaamista kohdata mahdollisesti hyvinkin traumaattisia sotakokemuksia kokeneita asukkaita. Toisaalta Laukaassa on osoitettu hyvää yhteistyötä eri toimijoiden osalta ukrainalaisten tukemiseksi ja auttamiseksi, ei vähiten esimerkiksi järjestötoimijoiden ja seurakunnan taholta.

Huolta herättää myös tieto mielenterveystyön työntekijäresursseista suhteessa olemassa olevaan tarpeeseen. Esimerkiksi Laukaan opiskeluhuollossa oli vuoden 2022 lopussa vain yksi vakinainen koulupsykologi. Jo aiemmin muualla maakunnassa näkyneet koulupsykologien rekrytointihaasteet alkoivat näkyä vahvasti myös Laukaassa.

4. Kuntalaisten terveellisten elämäntapojen tukeminen

Laukaassa on vuoden 2022 aikana tehty useita erilaisia toimenpiteitä eri-ikäisten kuntalaisten liikunnan ja liikunnallisen elämäntavan tukemiseksi. Erityisesti erilaiset ryhmämuotoiset toiminnot ovat olleet suosittuja ja niistä saadut asiakaspalautteet varsinkin ikäihmisiltä ovat olleet hyviä. Myös liikuntaneuvonta on palvellut kuntalaisia tarkoituksenmukaisesti ja asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Koulujen MOVE!-mittauksen tuloksissa 5. ja 8. luokan oppilaiden fyysisen kunnon heikkous antaa myös huolenaihetta ja pakottaa etsimään edelleenkin keinoja liikunnallisen elämäntavan ja liikkumisen lisäämiseksi.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma ei Laukaassa ole edennyt vuoden 2022 aikana, mutta ehkäisevän päihdetyön toimia on toteutettu eri toimijoiden toimesta entiseen tapaan. Päihteidenkäyttöä Laukaassa vuonna 2022 kuvaavat indikaattorit eivät herätä suurta huolenaihetta, joskin nuorten tupakoinnissa on jälleen näkyvissä lievää kasvua. Asukkaiden päihdehaittoja ennakoivia tekijöitä on THL:n mukaan yksinasuvien asunnottomuus, kodin ulkopuoliset sijoitukset, koulutuksen ulkopuolelle jääminen, toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa olevien henkilöiden määrä, työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä sekä työttömyys. Myöskään nämä indikaattorit eivät vuoden 2022 tilastoissa anna aihetta syvään huoleen.

2.3 Hyvät arkiympäristöt

Hyvinvointityön vuosikello 2022: Hyvät arkiympäristöt

Ikä-/väestöryhmä	Toimenpiteitä
Lapset, nuoret ja lapsiperheet	<p>Koulujen turvallisuuskansiot, varautuminen monihäiriötilanteisiin</p> <p>Koulujen teemapäivät ja viikot: 112-päivä, hävikkiruokaviikko, toiveruokaviikko</p> <p>1.8.2022 kouluissa käyttöön otettu Läsnäolon tukemisen ja poissaoloihin puuttumisen malli sekä Hyvinvointiopetuksen vuosikello</p> <p>Koulunmäen hankkeen uudet tilat otettu käyttöön: Kirkonkylän koulurakennus (koulu ja varhaiskasvatus), HyPe/nuokkari-rakennus (avoimet ovet 26.10.2022). Lähiliikuntaan kannustavia ulkotiloja osin jo käytössä, osin vielä rakenteilla, esim. skeittiparkki.</p> <p>Perhekeskuksen tilaan 12/2022 pilottikäyttöön taide- ja luontoaistimustila Siimes osana Luonto HyvaKS -hanketta, jossa Laukaa mukana.</p>
Nuoret aikuiset ja työikäiset	<p>Huolehdittu esteettömistä ympäristöistä eri palveluissa 11/2022 Laukaan kunnan henkilöstön työhyvinvointikysely</p> <p>Kunta/henkilöstöhallinto osallistunut Jyväskylän yliopiston Meanwell-hankeeseen, jossa tarkastellaan ja kehitetään työn merkityksellisyyden kokemusta organisaatioissa.</p> <p>Osana Liikkuva Laukaa -hanketta järjestetty Virtaa palautumisesta -verkkovalmennus esihenkilöstölle ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle.</p> <p>Auntie-palvelu kunnan työntekijöiden käytössä, matalan kynnyksen mielenhyvinvoinnin työkalu</p> <p>5/2022 Työllisyyspalvelut uusiin tiloihin. Samoissa tiloissa Ohjaamo ja etsivää nuorisotyötä.</p> <p>Yrittäjien hyvinvoinnin vahvistamista osana Laukaan Yrityspalvelujen kehittämistä.</p> <p>Kevan Polku hanke, jonka avulla kehitetään työkyky- ja urajohtamista</p>
Ikäihmiset	Vanhusneuvosto vastannut kannanottopyyntöön ja tehnyt esityksiä kunnalle penkkien asetteluun kulku-

	väylien varsille Laukaassa ja Lievestuoreella.
Kaikki ikäryhmät	<p>Tilojen esteettömyyskartoitus viranhaltijoille järjestetyn esteettömyyskävelyn yhteydessä 8/2022 (vammaisneuvosto)</p> <p>Yhteistyö hyvinvointialueen vaikuttamistoimielinten kanssa.</p> <p>Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman laatiminen Laukaaseen käynnistettiin tarveselvityksellä, jossa kartoitettiin Laukaan kunnan jalankulun ja pyöräliikenteen nykytilaa ja kehittämiskohteita. Toteutus 12/2021 ja 1/2022 koostui pyöräilyn nykyolosuhteiden kartoittamisesta maastokäynnein, sähköisestä asukaskyselystä sekä sidosryhmähaastatteluista.</p>

Arviointia

Hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 kolmas iso tavoite, Hyvät arkiympäristöt, sisältää yhden alatavoitteen.

1. Arkiympäristö kuntalaisten ja työntekijöiden tukena; Terveellinen, turvallinen, esteetön, esteettinen sekä fyysisestä että henkistä hyvinvointia tukeva ympäristö

Lähi- ja luontoliikunta mahdollisuuksia kehitettiin myös vuonna 2022. Koulunmäen lähiliikunta- paikkaa rakennettiin, samoin nuorisotilan/Laukaan HyPen edustalle suunniteltua skeittiparkkia. Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman laatimiseksi tehty tarveselvitys oli vuonna 2022 myös askel kohti sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia tukevan ympäristön kehittämistä.

Tilasuunnittelussa, kuten remontoitussa perhekeskus HyPessä, on huomioitu esteettömyyttä ja tilojen muokkautuvuutta eri tarkoituksiin. HyPelle saatiin joulukuussa 2022 pilottikäyttöön Siimes- taide- ja luontoaistimustila, joka tarjosi nähtävää, kuultavaa, tunnusteltavaa ja koettavaa kaikille aisteille. Asiakaspalautteen mukaan esteettinen sekä fyysistä ja henkistä hyvinvointia tukeva ympäristö auttoi jaksamaan ja keskittymään paremmin - jo lyhytkin oleilu aisteja hellivässä ympäristössä teki hyvää hyvinvoinnille.

Laukaan kunnan työntekijöiden työkykyä ja työhyvinvointia tuettiin myös vuonna 2022 monin eri keinoin, muun muassa hyvinvointivalmennuksella ja taukoliikuntasovelluksella. Vuoden 2022 työhyvinvointikyselyn tulokset olivatkin kautta linjan parempia kuin edellisenä vuonna. Muun muassa työtyytyväisyys oli kohonnut edellisvuoteen verrattuna. Myös kunnan yrittäjien hyvinvointiin kiinnitettiin huomiota Laukaan yrityspalvelujen tukitoimissa.

Kouluissa arkiympäristöllä on vaikutusta hyvinvoinnin lisäksi myös esimerkiksi kouluun sitoutumiseen. Laukaassa Sitouttavan koulu yhteistyön hankkeen myötä kouluille otettiin käyttöön Hyvinvointiopetuksen vuosikello osana yhteisöllisen oppilashuollon vuosikelloa sekä Läsnaolon tukemisen ja poissaoloihin puuttumisen malli.

Myös selkeillä toimintamalleilla luodaan arkiympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Ikäihmisillä toimintamallien selkiyttäminen vanhus- ja vammaispalvelujen ennakoinnin työn sekä vapaa-aikapalvelujen erityisliikunnan kesken oli tukemassa vuonna 2022 kaatumisesta johtuvien tapaturmien ennalta ehkäisemissä. Tilastojen valossa tehdyt toimintamallin kehittämistoimet ovat olleet oikeanlaisia, koska esim. 65 vuotta täyttäneiden asukkaiden lonkkamurtumien määrä oli prosentuaalisesti laskenut.

2.4 Päätöksenteolla vaikuttavuutta

Ennakkovaikutusten arviointi tueksi päätöksentekoon

Vaikutusten ennakoarviointi (EVA) on tapa arvioida valmisteltavan päätöksen vaikutuksia ennakolta eri näkökulmista; miten päätökset vaikuttavat kuntalaisiin ja heidän hyvinvointiinsa, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön sekä talouteen. Laukaassa EVA:n merkitys on tiedostettu ja sen käyttöön on tutustuttu. EVA:n käyttö huomioidaan päätöksenteossa silloin, kun se nähdään tarkoituksenmukaisena, esimerkiksi kun päätöksellä arvioidaan olevan merkittäviä vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin. Esimerkkinä kouluverkkoselvitys, joka startattiin alulle jo vuoden 2022 aikana järjestämällä kuntalaisten kuulemisia kyläilloissa.

3 Keskeiset johtopäätökset ja evästykset vuodelta 2022

Kuntalaisten hyvinvointia ja terveyden edistämistä tulee johtaa tiedolla (indikaattorit, tilastot, kokemus, kuntalaisten näkemykset), jotta olemassa olevat resurssit kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti. Seuraavassa on vuoden 2022 vuosiraportista esiin nousseita asioita ja kehitystarpeita, joita tulisi ottaa huomioon valtuustokauden tulevilla vuosilla:

- Väestön hyvinvointia kuvaavien viimeisimpien indikaattoritietojen pohjalta huomiota on syytä kiinnittää varsinkin lasten ja nuorten tilanteeseen: yksinäisyyden kokemukseen, fyysisen toimintakyvyn heikkenemiseen (liikkuminen), yläkouluikäisten nuorten tupakointiin ja koululounaan syömiseen, koulukiusaamiseen, koetun terveydentilan heikkenemiseen, mielen hyvinvointiin sekä taide- ja kulttuuriharrastusten vahvistamiseen. Myös lukioikäisten kokemaan koulukiusaamiseen on syytä reagoida.
- Työllisyyden melko positiivisten indikaattoritietojen osalta on syytä miettiä, millä toimenpiteillä suunta saadaan pysymään ja kehittymään positiivisena jatkossakin. Kehittämiskohteena työllisyyden indikaattoreista nousee toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64-vuotiaiden osuuden kasvu.
- Ikäihmisten lonkkamurtumien sekä kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen väheneminen kertovat myös hyvää tehdyistä toimenpiteistä. Jatkossa on varmistettava, että tehdyt toimenpiteet kunnan ja hyvinvointialueen toimijoiden osalta voivat kehittyä edelleenkin suotuisaan suuntaan.
- Vaikka koronapandemian pahimmat vaiheet ovatkin jo takana, on sen seuraukset syytä tiedostaa edelleenkin eri palvelualueilla, esimerkiksi yksinäisyyden, pelon, syrjäytymisen / digisyrjäytymisen, taloudellisen ahdingon (työttömyyttä, lomautuksia) ja perheiden ongelmien kärjistymisen vaikutukset, jotka voivat vaikuttaa kuntalaisten elämässä kauan

aikaa. Muut mahdolliset kriisit ja isot muutostilanteet voivat ylläpitää ja vahvistaa syntyneitä haasteita. Myös Ukrainan sotatilanteen ja sen vaikutusten huomioiminen.

- Kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia, osallisuutta ja osallistumismahdollisuuksia tulee edelleen kehittää, kuntalaiset ovat oman hyvinvointinsa ja sen edistämisen parhaita asiantuntijoita.
- SoTe -maakuntaudistuksen vaikutukset hyvinvointityöhön - monialaisen yhteistyön kehittäminen ja yhteisistä hyte-työn resursseista huolehtiminen
- Työssäjaksaminen, työhön sitoutuminen ->Työhyvinvoinnin ja johtamisen kehittäminen, työympäristön vaarojen ja riskien arvioinnin jatkotoimenpiteet, tiedolla johtamisen kehittäminen
- Ennaltaehkäisevien toimien, kuten liikunnallisen elämäntavan, edelleen vahvistaminen eri palvelualueilla
- Järjestöyhteistyön ja vapaaehtoistoiminnan edelleen kehittäminen ja vahvistaminen
- Yritysyhteistyön ja yrittäjien hyvinvoinnin kehittäminen ja vahvistaminen
- Ympäristön viihtyvyyden ja luontoarvojen huomioiminen
- Kuntalaisten hyvinvointia edistäviin ja ylläpitäviin hankkeisiin osallistuminen
- Hyvinvointityöryhmän / hyvinvointityön arviointi ja kehittäminen: entistä vahvemman poikkihallinnollisen hyte-työn kehittäminen, jotta hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö saadaan läpileikkaamaan paremmin kaikki palvelualueet.
- HYTE-kertoimen indikaattoritiedon hyödyntäminen ja sen osoittamien toimenpidetarpeiden huomioiminen entistä vahvemmin kunnan hyte-työssä.

4 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat sekä hankkeet, joissa oltu mukana vuonna 2022

- Meijän perhe liikkeellä 2020-2022, vahvistetaan lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemista
- Liikkuva Laukaa hanke 2020-2023
- Voimaa vanhuuteen -hanke 2021-
- TASOS-hanke / aikuis- ja perhesosiaalityö 1.9.2020-28.2.2023
- Meijän mielestä arvokas mielenterveystyön hanke 2020-2022
- Keski-Suomen Tulevaisuuden Sosiaali- ja terveyskeskus -hanke 2020-2022
- Valtakunnallinen työllisyyden kuntakokeilu 1.3.2021-30.6.2023
- Työkykyohjelma-hanke; Meijän kyvyt käyttöön 2020-2022
- Kykyä työelämään -hanke (1.9.2020 - 31.8.2023) ESR: rahoittama hanke, jossa etsitään työllistymispolkua alueen osatyökykyisille työnhakijoille yksilö- ja ryhmävalmennuksen, koulutusten sekä työnantajayhteistyön keinoin
- Työstä aivovoimaa hanke 2021-2023; aivoterveystyön edistämishanke (työikäisten, yrittäjien kuormittavuus aivotyössä)
- Jyväskylän yliopiston MEANWELL-hanke 2022, jossa tarkastellaan ja kehitetään työn merkityksellisyyden kokemusta organisaatioissa.
- POLKU-hanke - Ennakoivaa työkyky- ja työurajohtamista Laukaassa. Kevan työelämän kehittämisrahalla toteutettu hanke, jossa kehitetään ennakoivaa työkyky- ja työurajohtamista.

- Harrastuksia koulupäivään 1.8.2021 - 30.6.2022 Harrastamisen Suomen malli (AVI), (Jokaiselle koululaiselle ainakin yksi harrastus koulupäivän yhteyteen)
- Lukuintoa ja lukemista lapsille! 1.12.2021 - 31.7.2022 (Kirjaston palkkaama lukukoordinaattori, joka tekee työtä esikoululaisten ja alkuopetuksen oppilaiden kanssa, tavoitteena lasten kielellisten valmiuksien parantaminen)
- Sitouttava kouluyhteisötyö 2021-
- Tuella hyvinvoiva oppija hanke, lukion hanke 31.7.2023 asti
- Laukaa yhdessä! 31.1.2022 asti, lukion toimintakulttuurin kehittämishanke
- Tietoa ja toivoa lukiolaisen tulevaisuuden suunnitteluun hanke ja Luodaan hyvinvointia yhdessä hanke; Laukaan lukion hankkeita.
- LuontoHyväKS Luontohyvinvointi Keski-Suomen sote-ammattilaisten työmenetelmäksi (20222023)
- LUMO Lastensuojelun uudistaminen monialaisesti -hanke: Lastensuojelun monialaista uudistamista kehittävä hanke on osa Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaa Itä- ja Keski-Suomen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa vuosille 2020-2022.
- Minä kuulun Laukaaseen -hanke 2021-: Laukaan ja Lievestuoreen kansalaisopistojen yhteinen laatu- ja kehittämishanke, jonka tavoitteena on kehittää kansalaisopistopalveluja yhdenvertaisesti saavutettavaksi kaikkien ikäryhmien osalta, ja näin ollen huomioida myös aikuisten ja nuorten aikuisten tarpeet ja hyvinvointi
- Kolmitasoisen tuen uudistamisen edistämisen sekä pedagogisen johtamisen ja arvioinnin kehittämisen -hankkeet vuosille 2022-2023. Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustuksella toteutettavat hankkeet tarjoavat ja mahdollistavat varhaiskasvatuksen henkilöstölle uusien työmenetelmien mallintamista, pedagogista tukea työhön ja lapsiryhmien työskentelyyn sekä esihenkilöille tukea yksikkökohtaiseen kehittämiseen.
- TARMO-hanke, tavoitteena vahvistaa koulun henkilökunnan nepsy-osaamista ja jäsentää koulun sisäisiä rakenteita kollektiivisen tuen mahdollistamiseksi ja yhteistyön vahvistamiseksi.
- Opiskeluhuollon kuraattori- ja koulupsykologipalvelujen vahvistamisen hanke 2021-2022: esi- ja perusopetuksessa koulupsykologi- ja koulukuraattoriresurssin lisääminen yhteisöllisen opiskeluhuollon ja ennaltaehkäisevän työn vahvistamiseksi
- Meijän mieli -hanke 2020-2023: hanke tekee alueellista työtä nuorten aikuisten mielen-terveystoipujien arjen ja osallisuuden parantamiseksi Keski-Suomessa.
- Laukaa-areenan master plan -hanke sekä Maatilojen ja yritysten uudet yhteistyömahdollisuudet -hanke; elinkeinotoimen käynnistämät, elinkeinotoimintaa tukevat kehittämishankkeet
- OmistajaKS- ja KasvuPilotti-hankkeet: Laukaan yrityspalvelut osallistuneet osarahoituksella

5 Vuosiraportin 2022 laatijat

Vuosiraportin 2022 kokosi Anu Kaasalainen, palvelupäällikkö ja hyte-vastaava, lasten ja nuorten hyvinvointikeskus (HyPe)

Raportin laadinnassa avustivat:

- Maria Kankkio, varhaiskasvatuksen johtaja
- Eero Raittila, henkilöstö- ja talousjohtaja
- Satu Rautiainen, erityisliikunnan ohjaaja
- Salla Turpeinen, vapaa-aikajohtaja
- Eva Hilkamo, perusopetuksen suunnittelija
- Elisa Pollari, ruoka- ja puhtauspalvelupäällikkö
- Antti-Pekka Hokkanen, hallintojohtaja
- Arja Tirkkonen, palvelupäällikkö, työllisyyspalvelut
- Riikka Eskelinen, vanhusneuvoston edustaja

6 Vuosiraportin 2022 hyväksyminen

21.11.2023 sivistyslautakunta

27.11.2023 kunnanhallitus

11.12.2023 kunnanvaltuusto

OSA II HYVINTOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2023

Laukaan hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2022-2025 sisältää keskeiset hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen painopisteet ja tavoitteet. Suunnitelman tavoitteet ja niille määritellyt toimenpiteet vaihtelevat tarvittaessa vuosittain. Vuoden 2023 hyvinvointisuunnitelmassa ei ole tehty isompia muutoksia koko valtuustokauden kattavaan suunnitelmaan nähden, vaan joitakin täsmennyksiä, tarkennuksia ja karsimista vuosiraportin 2022 perusteella sekä hyvinvointialueuudistuksesta johtuen.

1.1.2023 alkaen hyvinvoinnin edistämistyön vastuutoimialana on sivistyspalvelut, jota johtaa sivistyslautakunta.

Kaikille mahdollisuus osallisuuteen			
Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointimittarit
Kuntalaisten yhteisöllisyyden vahvistaminen ja yksinäisyyden vähentäminen	Kuntalaisille suunnattujen avointen tapahtumien ja avoimen toiminnan tarjoaminen koronapandemia-ajan hiljaiselon jälkeen Esimerkit: Sraranta Puskii, kirjaston Harry Potter päivä ja vastaavat, vapaa-aikapalvelujen, hyvinvointialueen ja seurakunnan yhteiset tilaisuudet ikääntyville	Laukaan HyPe, vapaa-aikapalvelut, kirjasto (yhteistyössä paikallisten järjestöjen ja hyvinvointialueen kanssa)	Toteutuneet tapahtumat, osallistujamäärä, tapahtumapalaute, TEAvisari
	Järjestöyhteistyöpalaverit vähintään 2 krt/vuosi Kunnan, järjestöjen, seurakuntien sekä hyvinvointialueen säännölliset yhteiset tapahtumat esim. vapaaehtoistoiminnan messut tms.	Kunnan sisäinen järjestöyhteistyöryhmä (yhteistyössä hyvinvointialueen, KYT:n ja järjestöjen kanssa)	Toteutuneet tapahtumat, osallistujamäärä, TEAvisari
Kuntalaiset kokevat tulevaisuutensa kuulluiksi ja voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.	Palautekanavan kehittäminen ja siitä tiedottaminen / käytön ohjaaminen, sekä palautteiden vaikutusten näkyväksi tekeminen	Palvelualueiden vastuhenkilöt, Laukaan kunnan viestintä	Saadut palautteet, palautteiden määrä, palautekysely viestinnästä
Kuntalaisten yhdenvertaisuuden edistäminen ja palvelui-	Digitaalisten palvelujen kehittäminen, käytön opastus ja tiedottaminen digi-	Palvelualueiden vastuhenkilöt, kunnan viestintä, koulut, kansalaisopis-	Digitaalisten palvelujen käyttäjämäärä Asiakaspalaute

den saatavuuden ja saavutettavuuden paraneminen	taalisista palveluista, esim. omaKS.fi, omaolo	to, kirjasto	
	Uusien tilojen suunnittelussa saavutettavuuden huomioiminen	Palvelualueiden vastuuhenkilöt	Asiakaspalautteet, esteettömyyskartoitus
	Palveluja jalkautetaan kylille. Esim. jalkautuva nuorisotyö Nuokkaripaku, omatoimikirjasto pääkirjastolle	HyPe, vapaa-aikapalvelut	Jalkautuvien palvelujen määrä ja asiakkaiden ja käyntien määrä
Työllistymisen tukeminen ja vahvistaminen	Työllisyyden kuntakokeilu, Henkilökohtaisten kontaktien lisääminen kuntakokelun myötä	Työllisyyspalvelut	Asiakkuuksien määrä, työllistyneiden/työttömien määrä, asiakastytyväisyys ja henkilökunnan tyytyväisyys
Vireä kulttuuri- ja harrastetoiminta, joka tarjoaa mahdollisuuksia mielekkäseen vapaa-ajan toimintaan	Vuonna 2023 valmistuvan kulttuuriohjelman mukaiset toimenpiteet kulttuuritoiminnan virkistämiseksi ja monipuolistamiseksi	Sivistyspalvelut, vapaa-aikapalvelut, kulttuurityöryhmä	Asiakastytyväisyys, kuntalaiskysely
	Kerhotoiminnan kehittämisen: Etsivä harrastustoiminta koulujen välkkänurkissa ja koulujen harrastuspäivät. Harrastamisen Suomen mallin kerhojen kehittämisen verkostoyhteistyössä.	Koulut, vapaa-aikapalvelut, HyPe, paikalliset yhteisöt ja järjestötoimijat	Järjestettyjen kerhojen määrä, osallistujamäärä, kouluterveyskysely ja TEAviisari

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittarit
Kuntalaisten omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	Tiedottaminen sähköisten hyvinvointia ja terveyttä edistävien palveluiden mahdollisuuksista esim. OmaKS.fi	palvelualueet, viestintä, (yhteistyössä hyvinvointialue)	asiakaspalautteet
	Ikääntyneiden terveyttä ja hyvinvointia edistävän oikea-aikaisen tiedonsaannin mahdollistaminen: - tässä tiivistä yhteistyön tekemistä hyvinvointialueen ja seurakunnan kanssa -erityisliikuntaryhmien kuntosaliohjaus	vapaa-aikapalvelut (yhteistyössä hyvinvointialue ja seurakunta)	asiakas- ja työntekijäpalautteet, toteutuneiden tilaisuuksien, ohjausryhmien ja osallistujien määrä
Perheiden pärjäävyyden vahvistaminen	LP (lapset puheeksi) -menetelmän käyttäminen varhaiskasvatuksessa ja menetelmäosaamisen vahvistaminen perusopetuksessa	Varhaiskasvatus, HyPe	Asiakaskyselyt/-palaute, LP -koulutettujen määrä, käytyjen LP- keskustelujen ja neuvonpitojen määrä

	Neuvokas perhe elämäntapaohjausmenetelmän hyödyntäminen		
Kuntalaisten mielen hyvinvoinnin tukeminen, erityisesti lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin vahvistaminen	Mielen hyvinvoinnin matalan kynnyksen palveluiden ratkaisukeskeinen kehittäminen. Nepsy (neuropsykiatrinen) Tsemppari verkoston toiminta, koulun hyvinvointivuosisikellon käyttäminen, eri tavoin käytöskäytäntöön reagoivien lasten ja heidän perheidensä tuen kehittäminen	Eri palvelualueet, HyPe (yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa)	Kouluterveyskysely ja koulujen omat hyvinvointikyselyt, työhyvinvointikyselyt, asiakaskyselyt
Kuntalaisten terveellisten elämäntapojen tukeminen	Liikuntaneuvonnan tehostaminen, Yksilöllinen tuki ja vinkit	Vapaa-aikapalvelut	Asiakkuuksien määrä, asiakastyytyväisyys/palaute, TEAvisari
	Vähän liikkuvien tai liikkumattomien lasten, nuorten ja perheiden liikunta-aktiivisuuden lisääminen: Liikuntaneuvonta yli 12-vuotiaille ja perheille. Matalan kynnyksen liikuntaryhmien lisääminen / tarjoaminen Pitkät liikuntavälitunnit ja ulkoiluun kannustaminen joka koululle	Vapaa-aikapalvelut, liikuntapalveluketjun toimijat, kolmas sektori	Osallistujamäärä, TEAvisari, Kouluterveyskysely, Move-mittaus, asiakaskyselyt
	Liikunta- ja ulkoiluvälineiden lainauksen kehittäminen	Kirjasto, vapaa-aikapalvelut	Lainausmäärät, asiakaspalaute
	Ehkäisevän päihdetyön vahvistaminen; EPT-suunnitelman laatimisen käynnistäminen	Hyvinvointityöryhmä, EPT-kehittämistyöryhmä	kouluterveyskysely, THL:n päihdeavainindikaattorit, EPT-suunnitelman aloituksen toteutuminen
	Keski-Suomen ravitsemussuunnitelman jalkauttaminen	Palvelualueet	TEAvisari, nykytila.fi

Hyvät arkiympäristöt

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Mittarit
Arkiympäristö kuntalaisten ja työntekijöiden tukena; Terveellinen, turvallinen, esteetön, es-	Lähi- ja luontoliikuntamahdollisuuksista tiedottaminen (kehittäminen)	Vapaa-aikapalvelut, tekniset palvelut, viestintä	osallistujamäärät, TEAvisari
	Pääkirjaston remontissa muuntojoustavien tilojen huomioiminen: kuntalaisten olohuone, tiloja eri ikäryhmille ja tapahtumien käyttöön.	Kirjasto, tilapalvelut	Kävijämäärä, asiakaspalaute

teettinen sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia tukeva ympäristö	Työkykyjohtamisen systemaattinen kehittäminen, tiivis yhteistyö työterveyshuollon kanssa, uusi työkyvyn tuen malli, hyvinvointivalmennus, työhyvinvointihetket, taukoliikuntasovellus, tyhy -iltapäivät 2 x v, henkilöstötietuisuudet (ravintoetu, liikunta- ja kulttuurietu, hierontaetu, erilaiset muistamiset)	Palvelualueet, henkilöstöhallinto	2021 käyttöön otettu työhyvinvointikysely, sairauspoissaolot, henkilöstöpalautteet
	Koulunmäen hanke: - uusien ja osin yhteisten tilojen muokkauvuudesta/monikäyttöisyydestä, turvallisuudesta sekä ympäristöesteettömyydestä ja -esteettisyydestä huolehtiminen - lähiliikuntaan kannustavat ulkotilat, esim. välituntipihat	Tilapalvelut, varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lukio, vapaa-aikapalvelut, HyPe	Käyttäjämäärä, palaute, TEAvisari
	Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen keinot/malli, koulun hyvinvoinnin vuosikellon käyttäminen osana yhteisöllisen oppilashuollon vuosikelloa, läsnäolojen tukeminen ja poissaolojen puuttumisen malli / kouluun kiinnittymisen rohkaiseminen	Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, nuorisotyö (yhteistyössä ev.lut. seurakunnan ja järjestöjen kanssa)	Koulujen hyvinvointikyselyt, TEAvisari, Kouluterveyskysely
	Luodaan selkeät toimintamallit ikääntyvien kaatumisesta johtuvien tapaturmien ennalta ehkäisemiseen: - sujuva yhteistyö vapaa-aikatoimen erityisliikunnan ja hyvinvointialueen toimijoiden kesken - tiedottaminen hyvää ikääntymistä vahvistavasta materiaalista eri foorumeissa	vapaa-aikapalvelut, viestintä (yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa)	Indikaattorit (kaatumiset, putoamiset, sairaalajaksot)

Päätöksenteolla vaikuttavuutta

Päätöksenteon tukena valmisteluvaiheessa käytetään edelleen tarkoituksenmukaisella tavalla ennakkovaikutusten arviointia (EVA). Näin esimerkiksi vuoden 2023 aikana valmistuvassa kouluverkossa, jossa huomioidaan suunniteltujen toimenpiteiden vaikutusta kuntalaisten hyvinvointiin, terveyteen, kunnan talouteen, henkilöstöön ja ympäristöön.

Liite 1

Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö (Lähde: THL Sotkanet)

Vuodelta 2022 ei ole saatavilla kaikkien indikaattorien vertailutietoa.

Hyvinvoinnin tila

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2021) info ind. 740	Laukaa	yhteensä	7,8	
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2021) info ind. 742			8,5	
25 - 64-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2021) info ind. 743			46,8	
65 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2021) info ind. 749			24,9	
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2021) info ind. 741			12,0	
75 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2021) info ind. 745			13,2	
85 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2021) info ind. 789			3,4	
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista info ind. 190				
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 3904			27,5	
Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 3923			20,2	
Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 5680			9,3	
Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 5681			13,3	
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) info ind. 5362			3,5	
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) info ind. 5363			3,1	
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä info ind. 3959			458,7	441,8
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 328			19,2	
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 337			25,2	
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4817			8,8	
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 286			22,6	
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 3916			32,0	
Kokenut vahvaa positiivista mielenferveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4715			25,3	
Kokenut vahvaa positiivista mielenferveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) info ind. 4716			24,3	
Kokenut vahvaa positiivista mielenferveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) info ind. 4717			24,6	
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-) info ind. 4890			14,0	
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-) info ind. 4956			12,9	

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-) info ind. 4957			4,7	
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4834			4,7	
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 1514			3,9	
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 3913			0,8	
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVEI-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky info ind. 5477			37,4	39,4
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVEI-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky info ind. 5478			32,7	39,7
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 3262			4,2	3,9
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta info ind. 3113			7,0	6,4
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta info ind. 3114			16,6	18,1
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä info ind. 5387			21,0	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä info ind. 5097			1,3	1,3
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4811			89,4	
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4700			70,8	
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) info ind. 4701			72,2	
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) info ind. 4702			65,1	
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista info ind. 3071			4,8	4,0
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta info ind. 3037			101,6	89,4
Väestöennuste 2030 (laskettu 2021) info ind. 746			18 487	
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä info ind. 237			43,3	42,3
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, % info ind. 3076			52,6	

Tehdyt toimet kunnassa

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä info ind. 5317	Laukaa	yhteensä	73	73
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus info ind. 5309			84	84
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä - TEA, pistemäärä info ind. 3984			0	0
Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % kouluista info ind. 5396			91	
Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä info ind. 4094				58

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022
Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut, % peruskouluista info ind. 471	Laukaa	yhteensä	82	
Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, % info ind. 468			0	
Hyvinvointikertomus hyväksytty valtuustossa, % tiedot toimittaneista alueen kunnista info ind. 5143			100	
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä info ind. 5333			100	100
Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, % info ind. 470			100	
Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle, % tiedot toimittaneista alueen kunnista info ind. 5144			0	

Liite 2

HYTE-kerroin (Lähde: THL Sotkanet)

HYTE-kertoimen laskelma

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	Laukaa	yhteensä	16,3	16,7
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340			58	59
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355			307,4	314,4
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5339			72	68
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5338			43	50

Tulosindikaattorit skaalattuina

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori info ind. 5308	Laukaa	yhteensä	27	42
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori info ind. 5301			34	34
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori info ind. 5304			52	60
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori info ind. 5306			45	58
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori info ind. 5307			41	50
Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori info ind. 5303			57	57

Prosessi-indikaattorit

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä info ind. 5317	Laukaa	yhteensä	73	73
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit info ind. 5316			72	72
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus info ind. 5309			84	84
Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja info ind. 5335			100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista info ind. 5331			100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen info ind. 5330			100	100
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille info ind. 5327			100	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä info ind. 5333			100	100

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä info ind. 5328			0	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen info ind. 5321			100	100
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä info ind. 3984			0	0
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa info ind. 5323			0	0
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin info ind. 5320			100	0
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa info ind. 5313			88	88
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista info ind. 5336			0	0